

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
Кафедра дошкільної освіти

**МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД СТВОРЕННЯ РОЗВИВАЛЬНОГО
ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ**
МАГІСТЕРСЬКИЙ КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ПРОЄКТ
Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Михайленко Крістіни Дмитрівни

ДОм-1-24-1.4з

Науковий керівник:

Коваленко О. В.

к. п. н., доцент

Допущено до захисту

Протокол № 18

від 17.11.2025 р.

Завідувач кафедри

к. п. н., доцент

_____Олена ПОЛОВІНА

КИЇВ - 2025

ЗМІСТ

ВСТУП4

1. 7

Нормативна база та теоретичне підґрунтя створення розвивального освітнього середовища у закладі дошкільної освіти7

2. **Ошибка! Закладка не определена.**

Діагностика стану організації методичного супроводу створення розвивального середовища в групах раннього віку (констатувальний етап).....17

3. **Ошибка! Закладка не определена.**

Реалізація моделі методичного супроводу створення розвивального середовища в групах раннього віку (формувальний етап) 27

4. 51

Аналіз результатів дослідження та рекомендації для практичного використання (контрольний етап)..... 34

ВИСНОВКИ..... 51

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 54

ДОДАТКИ..... 61

ВСТУП

Актуальність проблеми дослідження. Актуальність проблеми дослідження полягає насамперед у тому, що ранній вік, як період інтенсивного формування базових психічних функцій і соціальних навичок дитини, потребує особливо виваженого педагогічного втручання, яке б не лише забезпечувало безпеку й комфорт, але й стимулювало всебічний розвиток через належно організоване розвивальне освітнє середовище; при цьому, попри зростання уваги до дошкільної освіти в Україні, зокрема після прийняття нового Закону «Про дошкільну освіту». Практична реалізація методичного супроводу створення такого середовища в групах дітей від одного до трьох років залишається фрагментарною, часто обмеженою традиційними формами роботи, які не враховують індивідуальних траєкторій розвитку малюків і сучасних викликів, таких як обмеженість ресурсів у сільських чи малих закладах дошкільної освіти.

Ситуація ускладнюється ще й тим, що, хоча нормативна база – від Державного стандарту дошкільної освіти до Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку – чітко окреслює вимоги до дитиноцентризму, універсального дизайну й інклюзивності, педагогічні колективи, особливо в умовах децентралізації, стикаються з браком системної методичної підтримки, яка б допомагала вихователям не просто відтворювати готові шаблони осередків, а творчо адаптувати їх до конкретних умов закладу, вікових особливостей вихованців і навіть до сезонних чи епідеміологічних обставин. Усе це, у свою чергу, призводить до нерівності в якості освітніх послуг: у одних групах середовище залишається статичним і перевантаженим дидактичними матеріалами, тоді як в інших – динамічним, поліфункціональним і таким, що реально сприяє ініціативності дитини.

Крім того, сучасні виклики, пов'язані з воєнним станом, міграцією сімей і психоемоційним навантаженням на дітей, роблять актуальним пошук таких форм методичного супроводу, які б не лише підвищували професійну

компетентність педагогів, але й формували в них стійкість до стресових ситуацій, уміння швидко реагувати на зміни й залучати батьків як рівноправних партнерів у створенні розвивального простору.

Теоретичне підґрунтя дослідження. Теоретичне підґрунтя дослідження сформовано на основі аналізу праць вітчизняних науковців, які розкривають сутність методичного супроводу та розвивального освітнього середовища в контексті раннього дитинства; зокрема, концептуальні засади щодо системного характеру методичної роботи заклали Т. Бабюк, Н. Каньоса, Н. Лазарович та ін. [34], наголошуючи, що супровід має бути не епізодичним, а цілеспрямованим процесом підвищення майстерності через колективну й індивідуальну взаємодію.

Значний внесок у розуміння розвивального середовища як полікомпонентної системи зробили Н. Гавриш, В. Рагозіна, С. Васильєва та ін. [7], які акцентували на необхідності врахування сенсорних, моторних і комунікативних потреб дитини раннього віку при проєктуванні осередків; водночас І. Карабаєва та Л. Терещенко виокремили три ключові блоки – просторово-предметний, соціальний і психодидактичний – що стало основою для діагностичної методики [17].

Важливим теоретичним орієнтиром слугували також ідеї О. Коваленко та О. Літченко про універсальний дизайн як філософію створення безбар'єрного й гнучкого простору, де кожен елемент середовища працює на розвиток дитини незалежно від її стартових можливостей [21].

Не менш значущими виявилися праці Т. Шинкар, яка обґрунтувала специфіку методичного супроводу саме в групах дітей раннього віку, підкреслюючи необхідність диференціації форм роботи з урахуванням короткочасності уваги малюків і домінування ігрової діяльності [57], а також дослідження І. Співакової, що розкрило інноваційний потенціал методичної роботи в контексті професійного зростання педагога [48].

Об'єкт дослідження - методичний супровід створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку.

Предмет дослідження - зміст, форми і методи методичного супроводу створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку.

Мета дослідження: розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність методичного супроводу, спрямованого на створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати сучасні наукові підходи та нормативну базу про методичний супровід створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку.

2. Дослідити особливості методичного супроводу створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку

3. Дослідити стан розвивального середовища для дітей раннього віку у закладі дошкільної освіти.

4. Розробити модель методичного супроводу, спрямованого на створення розвивального освітнього середовища та експериментально перевірити її ефективність.

Методи дослідження. Теоретичні методи: аналіз наукової літератури щодо вивчення концепцій створення розвивального освітнього середовища; класифікація для структурування компонентів методичного супроводу; моделювання для розробки концептуальної моделі методичного супроводу.

Емпіричні методи: спостереження за організацією розвивального середовища ЗДО; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний та контрольний етапи) для перевірки ефективності розробленої моделі.

Структура роботи: магістерський проєкт складається зі вступу, чотирьох розділів, 59 найменувань використаних джерел, додатків на 54 сторінках. Загальний обсяг роботи з додатками складає 114 сторінок.

1. ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК

Нормативна база та теоретичне підґрунтя для створення розвивального освітнього середовища у закладі дошкільної освіти

Нашим завданням у інформаційному блоці дослідження було вивчення нормативної бази та теоретичного підґрунтя для створення розвивального освітнього середовища у закладі дошкільної освіти. З цією метою нами було опрацьовано вітчизняні нормативно-правові документи, посібники і статті науковців. На першому етапі дослідження ми вирішили розібратись у основних дефініціях дослідження, зокрема «методичний супровід», «освітнє середовище ЗДО», «розвивальне освітнє середовище ЗДО».

Питання методичного супроводу нами були опрацьовані на основі матеріалів словників та енциклопедій, дисертацій, статей та посібників таких науковців, як Т. Бабюк, Н. Каньоса, Н. Лазарович, С. Міщенко, В. Муромець та інших. В «Термінологічному словнику викладача фахового коледжу» зазначається, що «..методичний супровід є сукупністю різноманітних форм, технологій, процедур, заходів, що сприяють фахівцям у подоланні труднощів впродовж здійснення педагогічної діяльності..» [54, с. 57]. Найбільш комплексним зазначимо трактування методичної роботи в «Енциклопедії освіти», в якій зазначено, що це «..це цілісна, заснована на наукових досягненнях, освітніх технологіях та інноваціях, аналізі стану навчально-виховних процесів, система організації діагностичної пошукової, аналітичної, інформаційної, організаційної діяльності та заходів, що орієнтовані на всебічне підвищення професійної майстерності педагогів, розвиток творчого потенціалу колективу в цілому та вдосконалення якості освітньої діяльності..» [13, с. 497].

Питання методичного супроводу організації освітнього процесу у ЗДО було і є предметом дослідження членів професорсько-викладацького колективу Факультету педагогічної освіти Київського столичного університету імені

Бориса Грінченка, а саме Т. Шинкар, О. Коваленко, О. Половіна, І. Кондратець та ін.

Т. Шинкар наголошує на виключній ролі методичного супроводу, як важливої складової освітнього процесу в ЗДО, що допомагає вихователям у вивченні кращого досвіду та отриманні допомоги при здійсненні вибору ефективних шляхів освітніх взаємодій з дітьми [57, с. 245]. Слушною вважаємо думку авторки щодо нерозмежування в організації роботи ЗДО методичного супроводу вихователів груп дітей раннього та дошкільного віку. Проте, як наголошує науковиця, методичний супровід в цих групах не може бути уніфікованим, що наголошує на необхідності організації подальших досліджень з цього дискусійного питання.

О. Коваленко та І. Кирилова зауважують на двох аспектах трактування поняття «методичний» - послідовний, що діє відповідно планів та такий, що ґрунтується на правилах [20, с.36]. Своєю чергою методичний супровід є комплексом взаємопов'язаних, взаємодіючих, організованих, цілеспрямованих процесів, що спрямовуються на надання допомоги вихователям у вирішенні проблем та усуненні недоліків, які можуть мати місце під час проведення освітньої роботи. Важливо наголосити, що на відміну від специфіки традиційних форм навчальної діяльності, методичному супроводу діяльності педагогів притаманні наступні переваги: індивідуалізація і гнучкість; вищий потенціал інструментального характеру; у більшій мірі враховано динаміку розвитку педагогів, закладу, системи постійних взаємодій в цілому; більш багатоаспектна дефініція.

В своїй статті дослідниця зауважує, що методичний супровід - це надзвичайно важливий компонент в моделі в організації освітнього процесу, оскільки надає можливості вихователям до організації освітньої діяльності, опираючись при цьому на допомогу у здійсненні вибору низки найбільш ефективних шляхів для вирішення сформованих педагогічних задач [22, с.31].

О. Половіна та І. Кондратець феномен організації психолого-педагогічного супроводу окреслили комплексною системою заходів з

організації оптимальних умов і забезпечення партнерської підтримки зі сторони педагогів, яким реалізовані можливості до розкриття творчого потенціалу, здібностей, інтересів, талантів і мотивів, формування почуттів самоцінності й прагнення до самореалізації в професійній діяльності через активне застосування досягнень науки [40, с.121].

Питання визначення дефініцій «освітнє середовище ЗДО», «розвивальне освітнє середовище ЗДО», «розвивальний простір ЗДО» нами були опрацьовані у таких науковців Т. Андрющенко, М. Братко, І. Карабаєвої, О. Коваленко, Н. Кравчук, О. Літіченко, О. Рейпольської, Т. Романенко, С. Смолюк, К. Трасковської, Л. Терещенко та ін.

У «Новому словнику української мови» дефініція «розвивальне середовище» розглядається з точки зору компонентів комплексу «..психолого-педагогічних, матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних, ергономічних, естетичних умов, що забезпечують життя у дошкільному закладі..» [38]. М. Братко розуміє під освітнім середовищем «..сукупність чинників, які забезпечують розвиток і становлення особистості..». При цьому процеси розвитку і становлення особистості відіграють ключову роль в модифікуванні поведінкових аспектів під впливом факторів середовища, сукупності взаємодій особистості із складовими компонентами зовнішнього впливу [2, с. 71-72]. Освітнє середовище є природнім або штучно створеним соціокультурним оточенням дитини, яким охоплені різні типи засобів і змісту надання послуг дошкільної освіти, що своєю чергою є здатними до забезпечення продуктивної діяльності дітей. Це є своєрідним продуктом ефективних взаємодій між суб'єктами освітнього простору в структурі спеціально змодельованих умов, якими забезпечені різні варіанти вибору шляхів дорослішання особистості, що є сукупністю додаткових факторів і низки допоміжних послуг. Ці фактори формують комфортні умови для навчання: збалансований розклад занять, зручність і забезпеченість ігровими приміщеннями, забезпеченість навчально-дидактичними матеріалами [25, с. 41].

С. Смолук вважає, що розвивальне освітнє середовище є єдністю соціальних і природних факторів, які можуть чинити вплив на життя дітей, при цьому вплив набуває різного спрямування: прямий чи опосередкований, миттєвий чи довготривалий [50, с.162]. Т. Романенко наголошує, що однією із основних умов створення розвивального довкілля для дітей є «..опора на особистісно-орієнтовну модель взаємодій між дорослими і дітьми..» [47]. Розвивальне освітнє середовище є динамічним і змінним простором, яким забезпечуються рухові і пізнавальні потреби кожної дитини. Співставляючи дві дефініції «освітнє середовище ЗДО» та «розвивальне освітнє середовище», вважаємо за доцільне зазначити, що освітнє середовище, на нашу думку, є більш комплексним поняттям, яке ґрунтується на балансуванні факторів зовнішнього середовища, що чинять вплив на ЗДО (економічні чинники – визначають рівень фінансування діяльності закладу освіти; політичні чинники – визначається стабільність діяльності організацій, в тому числі і закладів освіти, стабільність та повнота нормативно-правового забезпечення діяльності ЗДО; науково-технічні – визначається рівень розвитку науки, що чинить суттєвий вплив на якість освітніх послуг тощо), та соціальних об'єктів, засобами яких забезпечуються освітні процеси.

Розвивальне освітнє середовище, своєю чергою, створюється внутрішніми ресурсами ЗДО: інтелектуальний капітал – педагоги, які навчають дітей та сприяють вихованню високоінтелектуальної особистості, досвід педагогів та їх компетенції; психолого-педагогічні умови в межах педагогіки партнерства та соціального партнерства, організація освітньої діяльності в закладі; матеріально-технічні ресурси – навчально-дидактичні матеріали, оснащення зони навчання та зони ігрової діяльності меблями, іграшками, комп'ютерною технікою тощо; санітарно-гігієнічні умови – оснащення ЗДО всім необхідним з точки зору дотримання гігієни та безпечного перебування в закладі дітей (дотримання педагогами вимог до охорони праці та техніки безпеки); ергономічні умови – засоби для стимулювання здоров'язбережувальної діяльності особистості; естетичні

умови – розвиток в дітей любові до мистецтва через використання в оформленні приміщень творів мистецтва та креативних підходів [47].

Слід зазначити, що поняття «розвивальне середовище» було введене в науковий обіг Дж. Равеном (проф. Единбурзького університету), який визначив дане поняття як простір для розвитку компетентностей. На його думку, «...у такому середовищі люди мають можливість прагнути до цілей, які їх цікавлять, і в процесі їх досягнення розвивати свою компетентність...». Розвивати - означає «...посилити, дати можливість проявитися та зміцнитися, використати всі можливості для вдосконалення будь-чого...». За логікою науковця, розвивальне освітнє середовище є «...предметним, природнім та соціальним середовищем, яке сприяє реалізації природних життєвих виявів дітей, становленню та вдосконаленню...» [32, с.56].

На думку Н. Кравчук, розвивальне освітнє середовище є спеціально «...змодельованими умовами, якими забезпечуються різноманітні варіанти вибору шляхів розвитку та дорослішання особистості дитини...». Створення сприятливого освітнього середовища допомагає дітям в усвідомленні власних можливостей, виявлення ініціативи та всебічної реалізації [30]. І. Карабаєва наголошує, що розвивальне середовище для дитини є своєрідним «...простором дитинства, в якому створені всі умови для сприяння розвитку та саморозвитку дитини...». Активну участь у забезпеченні функціонування розвивального середовища в ЗДО приймає педагогічний персонал ЗДО (психолого-педагогічні умови; ергономічні умови; естетичні умови), персонал інших категорій (матеріально-технічні ресурси; санітарно-гігієнічні умови; ергономічні умови); керівник закладу (забезпечення всіх умов функціонування освітнього середовища); батьки дітей (активна участь у забезпеченні всіх умов функціонування) [18].

Т. Корж зазначено, що розвивальний простір ЗДО важливо розглядати як інтегровану категорію, в контексті поєднання в природного, предметно-ігрового, соціального середовищ і середовища власного "Я" [27, с.75] (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Компоненти розвивального освітнього середовища

№	Компонент	Опис
1	2	3
1	Природне середовище	набуває статусу розвивального, якщо сприяє становленню у дітей цілісного розуміння процесів природного довкілля, прояву інтересу; оволодінню елементарними уявленнями про явища природи, моделі взаємозв'язків між ними тощо
2	Предметно-ігрове середовище	стає компонентом розвивального, якщо вдосконалює вміння щодо використання за призначенням предметів, виготовлення найпростіших виробів; реалізації ігрового задуму тощо
3	Соціальне середовище	є розвивальним, якщо сприяє усвідомленню дитиною змісту поняття «сім'я»; актуалізує для дитини проблему диференціації людей за ознаками віку, статевої належності тощо
4	Середовище власного «Я» дитини	набуває статусу розвивального і сприятливого для особистісного зростання, якщо у дітей сформовані уявлення про своє тіло, вони вміють орієнтуватись в умовах свого розвитку, диференціюють показники здоров'я і захворювань тощо

Джерело: складено автором за даними [27, с.75-76]

Розвивальним освітнім середовищем створюються всі потенційні можливості для позитивного впливу факторів різного спрямування у їх взаємодії на інтелектуальний розвиток дитини. Розвивальне освітнє середовище, на думку авторки І. Карабаєвої, є комплексним утворенням, що включає три структурні блоки: просторово-предметний компонент (приміщення ЗДО для організації освітніх процесів, наявність сучасних засобів для навчання, в тому числі і мультимедійних, навчально-дидактичних матеріалів); соціальний компонент (вектори взаємодій дітей та педагогів, врахування індивідуальних можливостей та вікових особливостей дітей); психодидактичний компонент (зміст освітніх напрямків, методи навчання) [17].

На увагу заслуговує науковий доробок членів професорсько-викладацького колективу Факультету педагогічної освіти Київського столичного університету імені Б.Грінченка (О.Коваленко, О.Літіченко, О.Кошіль, О.Кузіна та ін.). Питання облаштування розвивального середовища ЗДО є предметом дослідження О.Коваленко та О.Літіченко, які наголошують, що «..побудова освітнього середовища на основі філософії універсального дизайну ґрунтується на принципах рівності і доступності, толерантності,

гнучкості і простоти використання, безпечності та безбар'єрності...». Універсальний освітній дизайн є принципом або філософією створення сприятливого та функціонального середовища в закладі, метою якого є розвиток кожної особистості. Універсальним дизайном передбачене проєктування освітнього середовища за наступними складниками, приведеними у Додатку А [21, с.319]. Моделювання універсального освітнього дизайну полягає у залученні всіх учасників освітніх процесів (діти, педагоги, інший персонал закладу, батьки) до створення психологічно комфортного, цікавого, естетичного і привабливого середовища. Усестороння взаємодія суб'єктів повинна функціонувати у форматі єдиного, ціннісно-орієнтованого, цілеспрямованого процесу, в якому взаємодія педагога та дітей проявляється в їх активному та ошадливому ставленні до ресурсів розвивального середовища. Тісною взаємодією забезпечується саморозвиток дітей, педагог стимулює їх внутрішні досягнення.

Науковиці О.Коваленко та О.Літіченко також наголошують на важливості наступних критеріїв облаштування освітнього розвивального середовища – «..предметна насиченість фізичних просторів, зміст і характер взаємодії учасників освітніх процесів в освітньому просторі, часова і просторова характеристики видів активності дітей: комфортабельність, раціональність розташування, насиченість різноманітними ігровими та навчально-дидактичними матеріалами, використання усіх напрямів для розвитку дитини, мобільність, багатофункціональність, відповідність індивідуальним та віковим можливостям дітей..» [21, с.321].

Важливо наголосити, що проведене опрацювання літературних джерел показало недостатність вивчення проблематики методичного супроводу створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку, зокрема бракує практичних розробок та досліджень із питань реалізації моделі методичного супроводу.

На другому етапі дослідження ми опрацьовували вітчизняні нормативно-правові документи та виокремили в них питання нашого

дослідження, зокрема були проаналізовані наступні: Закон України «Про дошкільну освіту»; «Державний стандарт дошкільної освіти»; «Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти»»; «Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку»; «Концепція безпеки закладів освіти». На третьому етапі ми опрацьовували посібники і окремі статті вітчизняних науковців із питань методичного супроводу створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку.

Підґрунтя для створення розвивального освітнього середовища у закладі дошкільної освіти окреслені чинною нормативно-правовою базою, до якої слід віднести:

1. Закон України «Про дошкільну освіту» [42]. Законом зазначено, що першою засадою діяльності держави і першим принципом організації освітньої діяльності в ЗДО є «дитиноцентризм та особистісно орієнтований підхід до розвитку дітей відповідно до їх індивідуальних особливостей, потреб, інтересів, здібностей..» (ст. 5). Це робить особливий акцент на важливості формування розвивального середовища. В Законі також наголошується на важливості «..створення умов, зокрема інклюзивного чи спеціального освітнього середовища, для здобуття дошкільної освіти дітьми з особливими освітніми потребами з урахуванням особливостей їхнього розвитку та у спосіб і формах, які є для них найбільш зручними та ефективними; створення безпечного та здорового освітнього середовища..». Освітній процес організовується «..у безпечному, здоровому та інклюзивному чи спеціальному освітньому середовищі, здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх особливих освітніх потреб..». В Законі приведені визначення поняття освітнього середовища, проте в чистому вигляді не наводиться поняття «розвивальне освітнє середовище». Наголошується на важливості сприяння розвитку дітей, але не окреслюються компоненти саме в структурі системи функціонування розвивального освітнього середовища. Даний аспект потребує доопрацювання, оскільки фактично на законодавчому рівні не

окреслені нормативно-правові умови функціонування розвивального освітнього середовища.

2. «Державний стандарт дошкільної освіти» [11]. Державним стандартом дошкільної освіти наголошується, що умовами реалізації діяльності закладу ДО є: «.. участь сім'ї в розвитку дитини; взаємодія закладів дошкільної освіти з сім'ями дітей як учасниками освітнього процесу; педагог як фахівець, який стимулює процес розвитку дитини; зміст та організація освітнього процесу; універсальний дизайн у закладі дошкільної освіти; наступність між дошкільною та початковою освітою в реалізації перспектив розвитку дитини; роль суспільства / громади в забезпеченні доступної та якісної дошкільної освіти..», проте не наводиться визначення як освітнього середовища, так і розвивального середовища.

3. «Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти»» [46]. Професійним стандартом «Вихователь закладу дошкільної освіти» виокремлений перелік посадових обов'язків та трудових функцій вихователів щодо створення розвивального освітнього середовища. Перелік досить розгалужений, який дає підстави стверджувати, що педагоги ЗДО відіграють виключно важливу роль в процесах по створенню розвивального освітнього середовища.

4. «Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку» [24]. Концепцією освіти дітей раннього та дошкільного віку наголошується на важливості створення безпечного та розвивального освітнього середовища для дітей. При цьому особливої важливості набуває «..відповідність індивідуальним особливостям дітей, інтересам; стимулювання до розвитку та здійснення пізнавальної діяльності; забезпечення умов для здорового харчування; формування сталих навичок здорового способу життя; психологічна та фізична безпечність середовища, створення можливостей для реалізації цінностей та стимулювання дітей до активної участі у суспільстві; застосовування різних підходів до навчання та розвитку дитини, зосередження на здібностях кожної дитини..».

5. «Про затвердження Орієнтовних переліків матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення закладу дошкільної освіти» Наказ МОН (2025 р.) [44] та «Щодо організації дошкільної освіти дітей у 2025/2026 навчальному році» Лист МОН (2025 р.) [58]. Доволі широко і конкретно представлене питання, опрацьоване нами, у двох нормативно-правових документах.

Наказом окреслений перелік осередків для розвитку дітей раннього та дошкільного віку (Додаток Б).

Отже, представлений в інформаційному блоці аналіз демонструє високий рівень зацікавленості науковців вивченням особливостей методичного супроводу створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку. Даний аспект розглядається також в законодавчій базі, якою окреслені правила та принципи діяльності ЗДО і надання послуг дошкільної освіти. Методичний супровід є систематичною колективною й індивідуальною діяльністю педагогічних кадрів, що спрямовується на підвищення науково-теоретичного, загально-культурного рівня, рівня психолого-педагогічної підготовки та професійної майстерності Розвивальне освітнє середовище є єдністю соціальних і природних факторів, які можуть чинити вплив на життя дітей, при цьому вплив набуває різного спрямування: прямий чи опосередкований, миттєвий чи довготривалий. Лише правильно організоване розвивальне середовище та грамотний методичний супровід створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку сприяє активній соціалізації дитини, чинить позитивний вплив на всі аспекти розвитку дітей, що ще раз наголошує на важливості дослідження даної предметної області.

2. ДИДАКТИКО-МЕТОДИЧНИЙ БЛОК

Діагностика стану організації методичного супроводу створення розвивального середовища в групах раннього віку (констатувальний етап)

Нашим завданням в дидактико-методичному блоці дослідження було проведення діагностики стану організації методичного супроводу створення розвивального середовища в групах дітей раннього віку.

З цією метою нами було опрацьовано теоретичний матеріал, розроблено методику щодо підбору критеріїв для діагностики стану розвивального середовища в групах раннього віку та проведене емпіричне дослідження (констатувальний етап).

Експериментальною базою для проведення діагностики (констатувальний етап) обраний Структурний дошкільний підрозділ (СДП) «Червона Шапочка» Ладанського ліцею (Чернігівська обл., Прилуцький р-н, смт. Ладан, вул. Заводська, 13-А) (директор – ЧЕРЕП А.В.). Об'єкт дослідження – методичний супровід створення розвивального середовища в групах раннього віку.

Завданням констатувального етапу дослідження була діагностика стану організації методичного супроводу створення розвивального середовища в групах дітей раннього віку.

Нами були використані такі методи дослідження: спостереження, анкетування вихователів, вивчення і аналіз ділової документації з методичного супроводу, вибірккові бесіди з вихователями.

Вибірку склали 6 вихователів груп раннього віку. Враховуючи теоретичні аспекти дослідження, виокремлені наступні вектори діагностики, приведені в Додатку В [47].

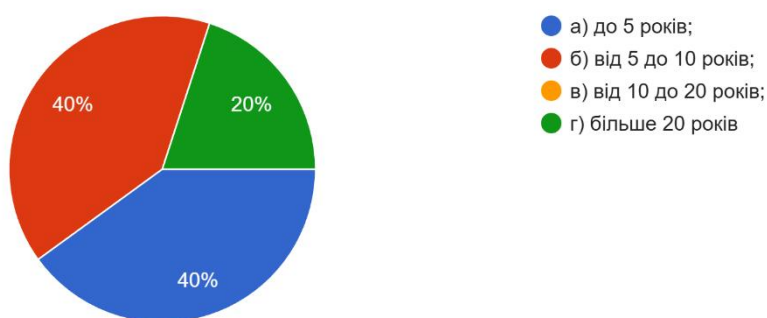
Виокремлення критеріїв для діагностики стану розвивального середовища в групах раннього віку дало змогу з'ясувати наступне: описані

вище підходи для діагностики містять схожі акценти та компоненти для діагностики, тому була розроблена власна методика критеріїв. На нашу думку, доцільними для діагностики стану розвивального середовища в групах раннього віку є наступні аспекти, опис яких приведений в Додатку Д. На основі критеріїв, опис яких приведений в Додатку Д, нами було розроблено пошукові запитання та анкету для проведення опитування вихователів (Додаток Е).

Анкетування було за допомогою Гугл-форм. <https://forms.gle/NQ9L4gjFpXj1jhdWA> (див. Додаток Є).

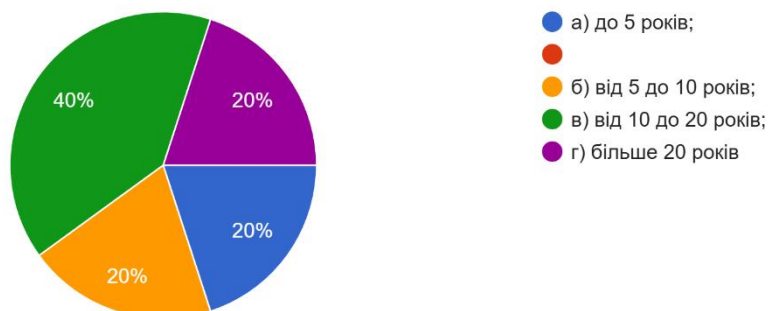
Сформований портрет респондента доводить існування тривалого досвіду роботи у вихователів в групах раннього віку (50,00% вибірки – від 10 до 20 років) (Додаток Ж). Вихователі (50,00% вибірки – 3 вихователі) виявляють інтерес до участі в заходах із вдосконалення розвивального середовища (розробка моделі методичного супроводу), отже їх поради можуть бути корисними при імплементації моделі. Проте лише 1 вихователь виявив бажання виконувати роль ініціатора ідей, інші – 5 осіб виявили бажання щодо ролі виконавця.

1.1. Досвід роботи загальний
5 відповідей

1.2. Досвід роботи в групах раннього віку

5 відповідей

1.3. Досвід участі в заходах із питань розробки моделі методичного супроводу створення розвивального середовища в групах раннього віку

3 відповіді

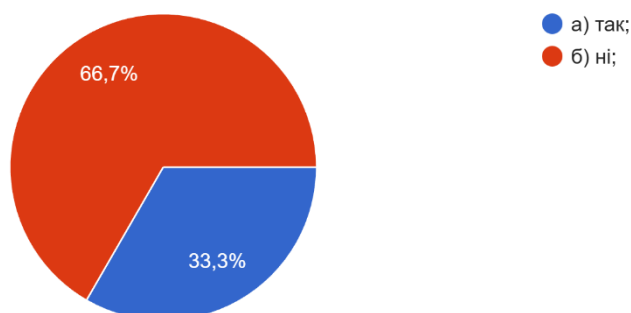
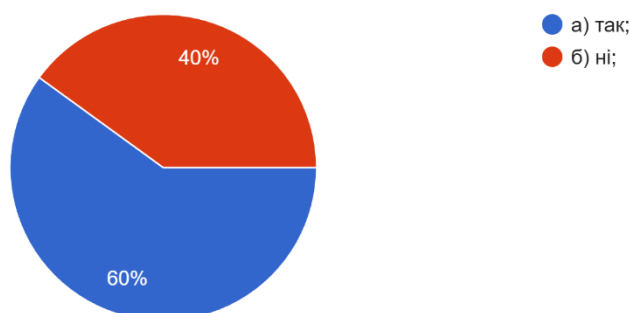

Рис. 2.1. Досвід роботи вихователів

Побудовано автором

1.4. Бажання щодо майбутньої участі в заходах із вдосконалення розвивального середовища (розробка моделі методичного супроводу)

5 відповідей

1.5. Якщо Ви маєте бажання щодо участі, то яку роль Ви оберете при цьому?

4 відповіді

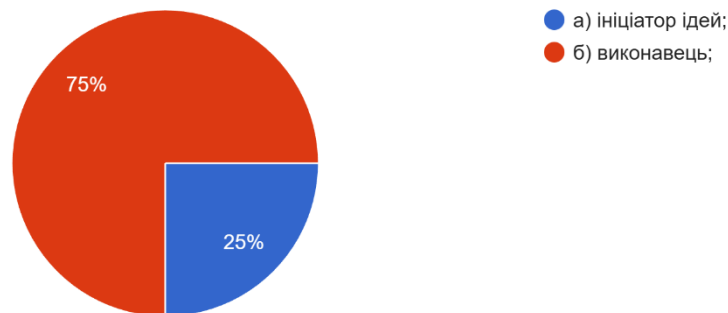

Рис. 2.2. Наявність бажання вихователів щодо вдосконалення розвивального середовища

Побудовано автором

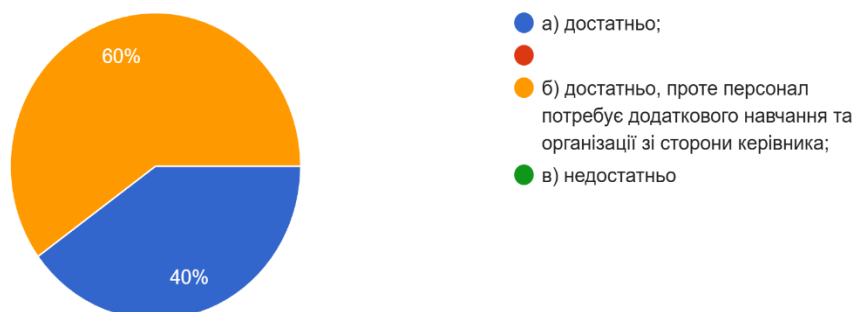
На запитання за критеріями діагностики стану розвивального середовища в групах раннього віку були отримані наступні відповіді.

Блок 2.1. Інтелектуальний капітал.

1. Оцініть готовність вихователів для повноцінного створення розвивального середовища. 3 вихователі наголошують на необхідності проведення додаткового навчання аспектам повноцінного створення розвивального середовища.

2.1.1. Оцініть достатність вихователів для повноцінного створення розвивального середовища

5 відповідей

2.1.1. Оцініть достатність вихователів для повноцінного створення розвивального середовища

5 відповідей

Рис. 2.3. Наявність готовності вихователів щодо створення розвивального середовища

Побудовано автором

2. Оцініть рівень кваліфікації вихователів для повноцінного створення розвивального середовища. На це запитання були отримані наступні відповіді: 66,67% вибірки (4 вихователі) наголосили на тому, що кваліфікація педагогів для повноцінного створення розвивального середовища висока, проте персонал потребує додаткового навчання та організації зі сторони керівника.

2.1.2. Оцініть рівень кваліфікації вихователів для повноцінного створення розвивального середовища

5 відповідей

Рис. 2.4. Наявність кваліфікації вихователів щодо створення розвивального середовища

Побудовано автором

3. Оцініть успішність досвіду вихователів для повноцінного створення розвивального середовища. Слід зазначити, що 4 вихователі мають досвід, 3 із них готові ним поділитись при розробці моделі методичного супроводу створення розвивального середовища в групах раннього віку.

2.1.3. Оцініть успішність досвіду вихователів для повноцінного створення розвивального середовища
3 відповіді

Рис. 2.5. Наявність успішного досвіду вихователів щодо створення розвивального середовища

Побудовано автором

Блок 2.2. Психолого-педагогічні умови.

1. Оцініть дієвість моделі педагогіки партнерства при створенні розвивального середовища / 2. Оцініть дієвість моделі соціального партнерства [47] – таблиця 2.1.

Таблиця 2.1

Оцінювання дієвості моделі педагогіки партнерства та моделі соціального партнерства при створенні розвивального середовища

№	Варіанти відповідей	Педагогіка партнерства		Соціальне партнерство	
1	2	3		4	
1	модель дієва, взаємодії злагоджені	1	17%	1	17%
2	модель дієва, проте процеси не зарегламентовані, існують випадки порушення взаємодій, заходи реалізуються не часто	2	33%	1	17%
3	модель недієва, не відповідає потребам закладу, учасники не мотивовані до взаємодій	3	50%	4	66%

Джерело: складено автором

Таким чином, більшість опитаних наголошують на недієвості моделі педагогіки партнерства та моделі соціального партнерства при створенні розвивального середовища: моделі не відповідають потребам закладу, учасники не мотивовані до взаємодій.

Оцініть відповідність змісту освітніх напрямів для створення сприятливого розвивального середовища в групах раннього віку. На дане запитання всі вихователі відповіли, що зміст освітніх напрямів відповідає цілям щодо створення сприятливого розвивального середовища.

Оцініть відповідність освітніх технологій для створення сприятливого розвивального середовища (використання інноваційних освітніх технологій, можливостей цифрових інструментів, онлайн-платформ тощо). Відповіді на дане запитання демонструє додаток Л.

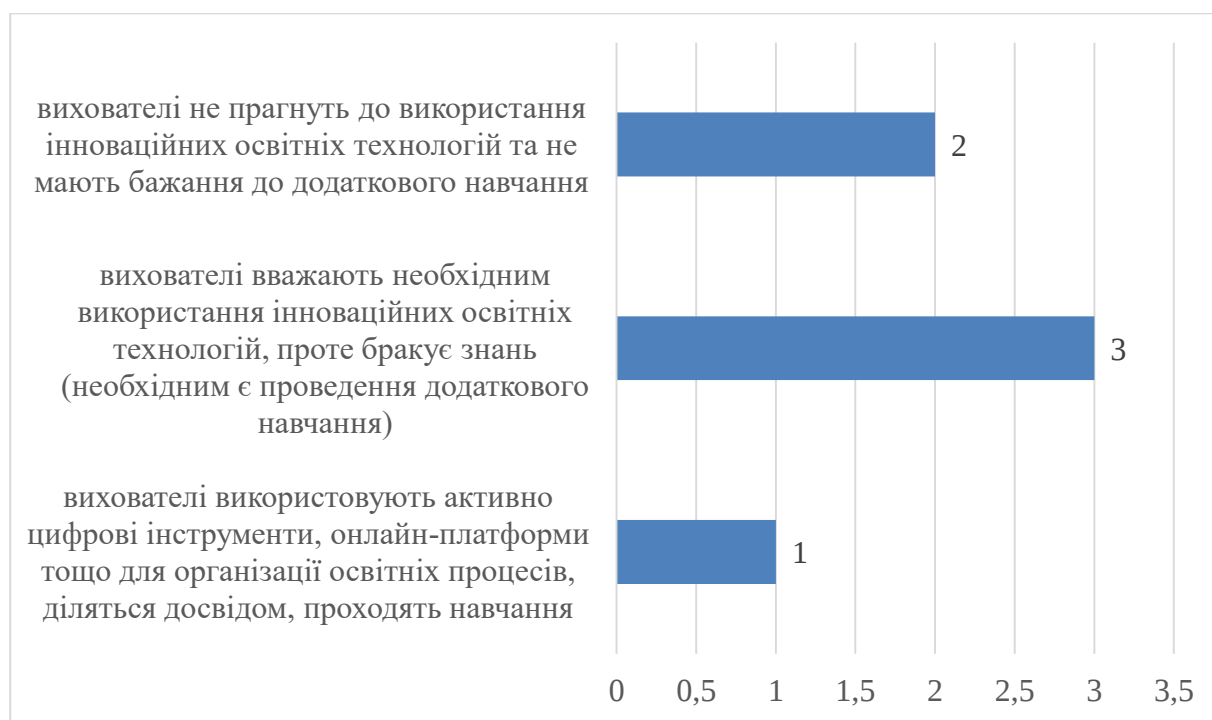

Рис.2.6. Відповідність освітніх технологій для створення сприятливого розвивального середовища

Джерело: складено автором

Результати наголошують на необхідності проведення навчання вихователів із питань впровадження в освітню діяльність інноваційних освітніх технологій (із розвивальною метою – створення розвивального середовища).

Оцініть рівень оснащення осередків (в розрізі основних типів) з точки зору забезпечення умов для створення ефективного розвивального середовища і задоволення потреб дітей раннього віку. Осередки для розвитку дітей раннього віку в СДП «Червона Шапочка» демонструє додаток К.

Оцінювання рівня оснащення осередків з точки зору забезпечення умов для створення ефективного розвивального середовища і задоволення потреб дітей дозволило отримати середній бал в 2,7 балів по осередках в приміщенні ЗДО; 2,8 балів на території ЗДО. Показники вище середнього, проте в деяких осередках, як демонструє додаток Л, слід оновити навчально - дидактичні матеріали, книжки, іграшки, музичні інструменти, спортивний інвентар тощо.

Оцініть достатність наявності сучасних засобів для організації освітніх процесів. Більшість вихователів (5 осіб) зазначили, що сучасних засобів для організації освітніх процесів недостатньо для повноцінного створення розвивального середовища, а наявні потребують оновлення.

Щодо дієвості інструментів для професійного розвитку вихователів, половина вихователів вважає, що можливостей для професійного розвитку вихователів недостатньо і лише 1 зазначив, що інструменти дієві в межах кошторису витрат закладу. За оцінками вихователів, рівень мотивації до сприяння створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку низький (матеріальний та нематеріальний компонент) - 5 вихователів (83% вибірки).

Більшість вихователів мають труднощі із розумінням призначення осередків в групах раннього віку та їх наповнення. Більшість вихователів вміють складати програми розвитку для дітей раннього віку із використанням наявних ресурсів, проте іноді мають складнощі та потребують допомоги та навчання (3 вихователі).

Враховуючи приведені вище результати опитування, складено узагальнюючу таблицю із баловими оцінками, при цьому 3 бали – це вимоги

враховані, 2 бали – вимоги враховані частково, 1 бал – вимоги не враховані (Додаток Л).

Отже, проведена діагностика стану організації методичного супроводу створення розвивального середовища в групах раннього віку (констатувальний етап) дозволила сформулювати середню оцінку в 2,10 балів, що наголошує на необхідності реалізації моделі методичного супроводу створення розвивального середовища в групах раннього віку (формульвальний етап), що буде представлено в наступному блоку.

Також із метою виявлення проблем щодо методичного супроводу створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку були відвідані заняття в групах раннього віку, проведено спостереження за організацією роботи осередків розвивального середовища в групах раннього віку, вивчена документація з питань організації методичного супроводу. Ми ознайомились із Планами проведення індивідуальних занять із дітьми, провели бесіди із вихователями із акцентуванням уваги на наступних аспектах щодо організації методичного супроводу: «Як він працює над підвищенням своєї фахової та методичної кваліфікації щодо методичного супроводу створення розвивального освітнього середовища?»; «Яким є його власне бачення системи у своїй роботі?»; «Чи може вихователь дати самооцінку своїй роботі щодо методичного супроводу створення розвивального освітнього середовища»; «Наскільки глибоко вихователь розуміє нормативно-правові засади організації методичного супроводу»; «Чи є ефективною партнерська взаємодія вихователів груп раннього віку із вихователем-методистом із питань методичного супроводу створення розвивального освітнього середовища».

Також проаналізували плани діяльності ЗДО, річні звіти про діяльність закладу, звіт керівника, «Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти», графіки проведення засідань атестаційної комісії, «Положення про підвищення кваліфікації та порядок визнання результатів підвищення кваліфікації педагогічних працівників», План підвищення кваліфікації педагогічних працівників, Плани проведення методичних заходів,

«Положення про Методичний кабінет». Була розроблена анонімна анкета для вихователів (Додаток М). та проведена бесіда із кожним з них (Додаток Н).

Проведені бесіди дали змогу з'ясувати, що вихователі для підвищення своєї фахової та методичної кваліфікації (зокрема із питань організації методичного супроводу створення розвивального середовища) відвідують тренінги, вебінари та семінари. Обмін досвідом практично не реалізується. Діяльність Школи майстерності в ЗДО не організована. Отже, не всі можливі інструменти використовуються педагогами для підвищення своєї фахової та методичної кваліфікації.

Через відсутність комплексного розуміння ідеальної моделі методичного супроводу створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку вихователям важко було оцінити якість своєї участі в даному процесі, надати якісну самооцінку своїй роботі. Щодо глибини володіння нормативно-правовою базою із питань методичного супроводу створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку слід зазначити низький рівень обізнаності щодо нормативно-правового регулювання даного аспекту, оскільки вихователі назвали лише Закон України «Про дошкільну освіту». Вихователі також не були впевнені в ефективності партнерських взаємодій із вихователем-методистом із питань методичного супроводу створення розвивального освітнього середовища в групах раннього віку, що доводить необхідність підвищення якості даних взаємодій.

На основі проведених бесід, спостереження та анонімного опитування був визначений рівень сформованості методичної грамотності вихователя (рис.2.7). Радарна діаграма (Radar chart) - це графічний метод відображення багатовимірних даних у вигляді двовимірної графіки трьох або більше кількісних змінних, представлених на осях, що починаються в одній точці.

Відносно розташування і кут нахилу осей зазвичай не є інформативним, але різні евристики, такі як алгоритми, що відображають дані як максимальну загальну площу, можуть бути застосовані для сортування змінних (осей) за

відносним розташуванням, що дозволяє виявити чіткі кореляції, компроміси та безліч інших порівняльних показників.

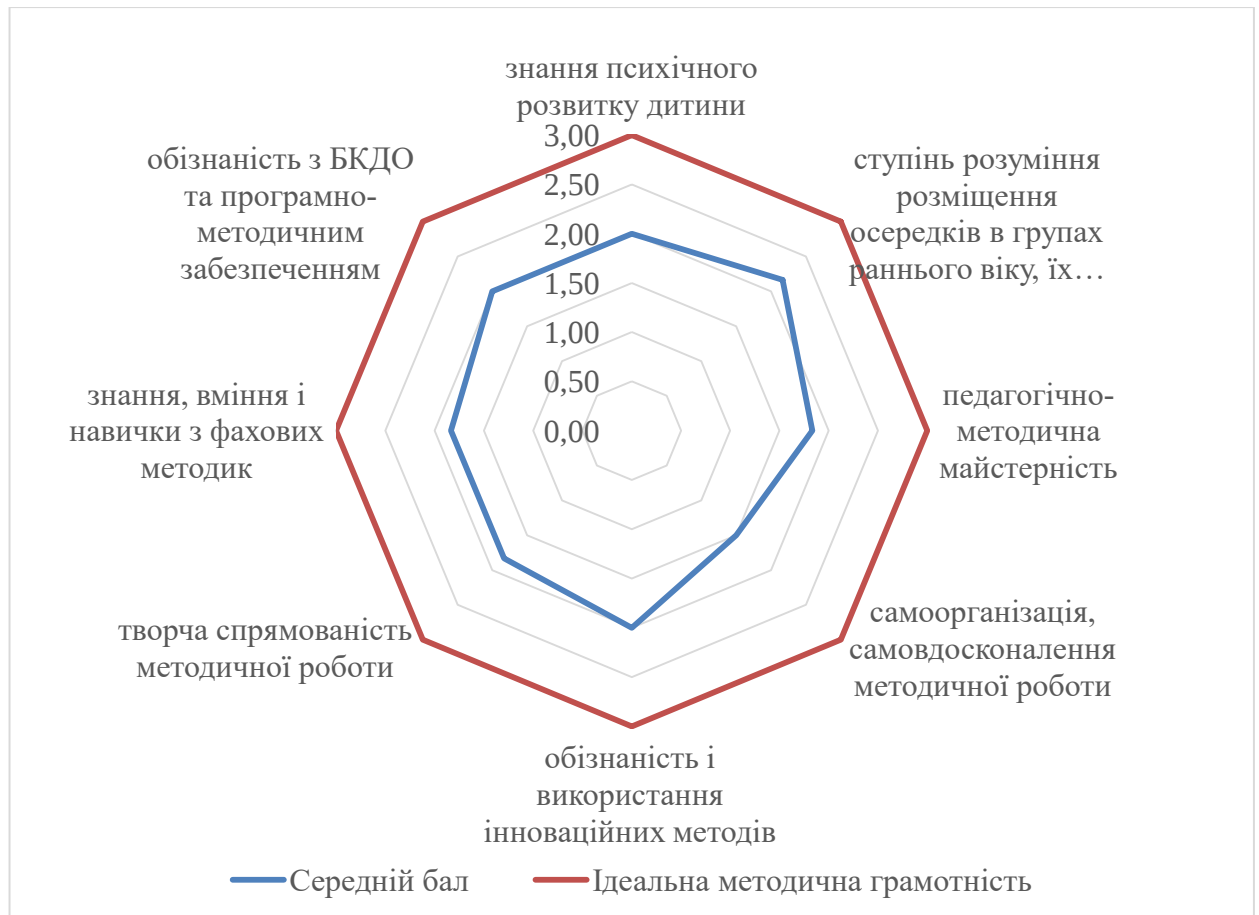

Рис. 2.7. Радар рівня сформованості методичної грамотності вихователя щодо методичного супроводу створення розвивального середовища

Джерело: складено автором

Рівень сформованості методичної грамотності вихователя щодо методичного супроводу створення розвивального середовища середній, що також наголошує на необхідності реалізації моделі методичного супроводу створення розвивального середовища в групах раннього віку (формувальний етап), що буде представлено в наступному блоку.

3. ТЕХНОЛОГІЧНИЙ БЛОК

Реалізація моделі методичного супроводу створення розвивального середовища в групах раннього віку (формувальний етап)

Формувальний етап експериментального дослідження проводився протягом 2024–2025 навчального року на базі Структурного дошкільного підрозділу «Червона Шапочка» Ладанського ліцею (Чернігівська область, Прилуцький район, смт. Ладан, вул. Заводська, 13-А). Експериментальну вибірку склали шість вихователів груп дітей раннього віку, котрі працюють із дітьми віком від 1,5 до 3 років.

Реалізація моделі методичного супроводу відбувалася послідовно через п'ять взаємопов'язаних етапів: пошуково-розвідувальний, моделювальний, проєктувальний, практичного впровадження та рефлексивний. Кожен із зазначених етапів мав специфічне змістове наповнення, відповідні форми організації методичної роботи та інструментарій діагностики ефективності педагогічних впливів (Додаток П).

Початковий етап роботи був присвячений комплексному вивченню наявного рівня готовності педагогів до створення розвивального середовища, а також аналізу існуючого предметно-просторового оточення у групах раннього віку. Діагностична процедура включала анкетування вихователів за спеціально розробленим опитувальником, спостереження за організацією освітнього процесу, аналіз планів освітньої роботи та експертну оцінку облаштування групових приміщень.

Результати констатувального етапу засвідчили, що у більшості педагогів недостатньо сформовані уявлення про вікові особливості та закономірності розвитку дітей раннього віку. Зокрема, спостерігалось невинновдане перевантаження ігрових осередків дидактичними матеріалами, призначеними

для старшого дошкільного віку, натомість бракувало сенсорних стимулів, необхідних для формування базових перцептивних еталонів у малюків.

Аналіз предметно-просторового середовища виявив відсутність чіткого функціонального зонування у трьох групах із чотирьох обстежених. Меблі розташовувалися хаотично, без урахування принципу розмежування активних і тихих зон діяльності. Окремі ігрові осередки не відповідали санітарно-гігієнічним вимогам щодо освітленості та доступності для дітей раннього віку. Критичним виявився стан сенсорного осередку, обладнання якого не забезпечувало різноманітності тактильних відчуттів та можливостей для маніпулятивної діяльності малюків.

На моделювальному етапі головним завданням стало надання педагогам методичної допомоги у створенні власної концепції організації розвивального середовища з урахуванням специфіки конкретної групи, вікових особливостей вихованців та наявних матеріально-технічних ресурсів. Робота велася у форматі індивідуальних консультацій, котрі передбачали детальне обговорення можливостей трансформації існуючого простору групової кімнати.

Першочергова увага приділялася формуванню у вихователів цілісного розуміння принципів особистісно орієнтованої моделі взаємодії з дітьми раннього віку. Під час консультативних зустрічей педагоги опановували методику проектування функціональних зон відповідно до домінуючих видів діяльності малюків: сенсомоторної, предметно-маніпулятивної, елементарної сюжетно-відображувальної гри. Особлива увага зверталася на необхідність забезпечення динамічності та трансформованості предметного оточення, котре має змінюватися відповідно до розвитку провідної діяльності дитини.

Ефективною формою методичної роботи на даному етапі виявилися ділові ігри, присвячені моделюванню конкретних педагогічних ситуацій. Змістовим ядром моделювального етапу стали тренінгові заняття, спрямовані на розвиток у вихователів навичок спостереження за спонтанною діяльністю малюків та інтерпретації дитячих реакцій на різні елементи предметного

оточення, а також індивідуальні консультації вихователів (Додаток Р). Педагоги вправлялися у веденні спостережних протоколів, аналізі тривалості зосередженості дитини на окремих видах іграшок, виявленні індивідуальних переваг щодо способів взаємодії з предметами. Означені навички становили необхідну основу для подальшого проєктування індивідуалізованого розвивального середовища, котре враховує інтереси кожної дитини групи.

Результатом роботи на моделювальному етапі стало створення кожним вихователем персонального проєкту організації предметно-просторового середовища власної групи. Проєкти включали обґрунтування кількості та функціонального призначення ігрових осередків, перелік необхідного обладнання з деталізацією розвивального потенціалу кожного елемента, схематичне зображення розташування меблів і зон діяльності у груповому приміщенні.

Проєктувальний етап характеризувався інтенсивною підготовчою роботою, спрямованою на забезпечення готовності всіх суб'єктів освітнього процесу до запланованих нововведень. Ключовим завданням визначалося формування єдиного розуміння педагогами, адміністрацією закладу та батьками вихованців необхідності й доцільності запропонованих змін у організації предметно-просторового середовища груп раннього віку.

Для батьків організовано серію інформаційно-просвітницьких заходів, котрі розкривали зв'язок між характеристиками розвивального середовища та темпами психофізичного розвитку дитини раннього віку. Під час батьківських зборів демонструвалися відеоматеріали, що ілюстрували поведінкові особливості малюків у різних варіантах предметного оточення. Батьки отримували роздруковані інформаційні буклети, присвячені принципам організації розвивального простору вдома, рекомендаціям щодо добору іграшок відповідно до віку дитини, способам стимулювання самостійної діяльності малюка через створення спеціально організованого середовища

Важливим аспектом роботи на проєктувальному етапі стало залучення батьків до практичної участі у створенні елементів предметно-просторового

середовища. Організовано майстер-класи з виготовлення дидактичних посібників для сенсорного розвитку, під час яких батьки під керівництвом вихователів виготовляли тактильні панелі з різнофактурних матеріалів, сенсорні коробки з природними наповнювачами, бізборди з побутовими предметами для розвитку дрібної моторики. Така форма взаємодії забезпечувала не лише поповнення матеріальної бази груп, а й формувала у батьків усвідомлене ставлення до організації розвивального середовища як важливого чинника становлення особистості дитини (Додаток С).

Паралельно велася робота з педагогічним колективом у форматі постійно діючого семінару «Функціональне зонування групового простору для дітей раннього віку» (Додаток Т). Програма семінару включала детальний аналіз сучасних концепцій організації освітнього простору для малюків, знайомство з міжнародним досвідом проектування предметно-просторового середовища відповідно до освітніх систем М. Монтесорі, Р. Штайнера, Л. Маллагуцці. Вихователі вивчали методичні рекомендації провідних дослідницьких центрів раннього розвитку, аналізували публікації у фахових виданнях, переглядали відеозаписи організації життєдіяльності дітей у зразкових закладах дошкільної освіти України та зарубіжжя. Було складено картотеку книжок для допомоги вихователям (Додаток У).

Окремий блок семінарських занять присвячувався питанням забезпечення безпечності освітнього середовища відповідно до вимог чинного законодавства України. Педагоги детально опрацьовували санітарні, протипожежні та будівельні норми, застосовні до приміщень груп раннього віку, вивчали критерії безпечності іграшок та дидактичних матеріалів, обговорювали способи мінімізації ризиків травматизму малюків під час вільної діяльності у різних функціональних зонах.

Результатом проєктувального етапу стало формування у колективу закладу спільного бачення перспектив розвитку предметно-просторового середовища груп раннього віку, а також розробка детального плану практичних дій щодо реалізації запланованих змін. План передбачав поетапне оновлення

обладнання кожної функціональної зони, визначав відповідальних виконавців, конкретизував терміни виконання окремих завдань.

Етап практичного впровадження розроблених моделей організації розвивального середовища здійснювався протягом шести місяців і характеризувався систематичним моніторингом процесу та результатів діяльності педагогів. Трансформація предметно-просторового середовища відбувалася поступово, що дозволяло дітям адаптуватися до змін без стресових переживань, пов'язаних із різкою зміною звичного оточення.

Першочергові зусилля спрямовувалися на організацію функціонального зонування групових приміщень відповідно до принципу розмежування активних і тихих зон діяльності. У лівій частині кімнати, найбільш віддаленій від зони відпочинку, облаштовувалися осередки грубої моторики та будівельних ігор, котрі передбачають підвищений рівень рухової активності та звукових проявів дітей. Правий бік приміщення відводився під тихі зони: осередок дрібної моторики, куточок книжки, простір для індивідуальних занять із дидактичними матеріалами. Центральна частина групи виділялася для організації спільних занять, ранкових зустрічей на колі, музичних ігор.

Особлива увага приділялася створенню сенсорного осередку як базового елемента розвивального середовища для дітей раннього віку. Відповідно до рекомендацій теорії сенсомоторного розвитку Ж. Піаже, осередок обладнувався різноманітними матеріалами для стимуляції всіх видів чутливості малюків. Тактильна зона включала панелі з тканин різної фактури, природних матеріалів (кора дерев, шишки, каштани, жолуді), штучних покриттів від гладеньких до шорстких. Організовано стіл для ігор із водою та піском, обладнаний набором ємностей різного розміру, ложок, сит, воронки для переливання та пересипання.

Осередок моторики забезпечувався м'якими модулями різної конфігурації, котрі дозволяли дітям самостійно конструювати просторові об'єкти для подолання: гірки, сходинки, тунелі. М'які мати укладалися таким чином, щоб створювати безпечну поверхню для активних рухів малюків, котрі

лише опановують навички ходьби, бігу, стрибків. У розпорядженні дітей перебували м'ячі різного діаметру, обручі, стрічки на кільцях для розвитку координації рухів.

Облаштування осередку творчості здійснювалося з урахуванням специфіки образотворчої діяльності дітей третього року життя. Столи встановлювалися на такій висоті, щоб малюк міг комфортно працювати як сидячи, так і стоячи. Забезпечувався вільний доступ до матеріалів для малювання пальцями, ліплення з м'якого тіста та пластиліну. Окремо організовувалася зона для спонтанного малювання на вертикальних поверхнях, оскільки така діяльність відповідає природним руховим патернам малюків і сприяє формуванню графомоторних навичок (Додаток Ф).

Групове приміщення площею п'ятдесят п'ять квадратних метрів поділяється на дев'ять функціональних осередків, розташованих відповідно до принципу розмежування активних і тихих видів діяльності. Ліва частина кімнати (біля входу) відводиться під зони рухової активності та шумних ігор: осередок грубої моторики (площа вісім квадратних метрів), зона будівельних ігор (площа сім квадратних метрів), осередок рольової гри (площа сім квадратних метрів). Права частина приміщення призначається для спокійних індивідуальних занять: зона відпочинку (площа сім квадратних метрів), куточок книжки (площа п'ять квадратних метрів), осередок дрібної моторики (площа шість квадратних метрів).

Центральна частина групи виділяється для організації спільної діяльності вихованців: простір занять із круглим килимом діаметром два з половиною метри, де діти збираються на ранкове коло, музичні ігри, перегляд ілюстративних матеріалів. Біля протилежної від входу стіни розташовується сенсорний осередок (площа дев'ять квадратних метрів) із столом для ігор із водою та піском, стелажми з тактильними матеріалами, сенсорними коробками. Зона гігієни та харчування (площа десять квадратних метрів) організовується поблизу виходу з групової кімнати для забезпечення зручності під час проведення режимних процесів.

Меблі розташовуються таким чином, щоб створювати візуальне розмежування функціональних зон без перешкоджання огляду всього простору групи вихователем. Низькі стелажі висотою сімдесят сантиметрів виконують функцію меж між осередками, водночас залишаючи можливість педагогу спостерігати за діяльністю дітей у різних частинах приміщення. Ширина проходів між зонами становить від ста до ста тридцяти сантиметрів, що дозволяє малюкам вільно пересуватися простором без ризику зіткнення з меблями чи іншими дітьми (Додаток X).

Завершальний етап експериментальної роботи передбачав комплексне оцінювання результатів упровадження створеної моделі методичного супроводу створення розвивального середовища у групах раннього віку. Діагностичні процедури включали повторне анкетування вихователів, експертну оцінку трансформованого предметно-просторового середовища, аналіз змін у показниках психофізичного розвитку дітей за період експерименту.

4. КОНТРОЛЬНО-ОЦІНЮВАЛЬНИЙ БЛОК

Аналіз результатів дослідження та рекомендації для практичного використання (контрольний етап)

Завершальний етап експериментального дослідження передбачав комплексне оцінювання ефективності впровадженої моделі методичного супроводу створення розвивального середовища в групах раннього віку. Діагностичні процедури здійснювалися у серпні 2025 року та включали повторне анкетування педагогів за тією самою методикою, що використовувалася на констатувальному етапі, експертну оцінку трансформованого предметно-просторового оточення, аналіз динаміки професійної компетентності вихователів, а також спостереження за поведінковими проявами дітей у оновленому середовищі.

Психолого-педагогічні умови організації розвивального середовища зазнали суттєвих трансформацій. Оцінювання дієвості моделі педагогіки партнерства показало кардинальну зміну ставлення педагогів до можливостей використання партнерських взаємодій у процесі створення предметно-просторового оточення. На констатувальному етапі половина респондентів характеризувала модель педагогіки партнерства як недієву, таку що не відповідає потребам закладу та не мотивує учасників до взаємодій. Після завершення експериментальної роботи жоден із опитаних педагогів не висловив негативних оцінок щодо ефективності партнерських взаємодій, натомість четверо вихователів охарактеризували модель як дієву з добре злагодженими процесами співпраці, а двоє зазначили необхідність подальшої регламентації окремих аспектів партнерської взаємодії.

Аналогічні позитивні зміни спостерігалися в оцінках дієвості моделі соціального партнерства при створенні розвивального середовища. Якщо на початку дослідження дві третини респондентів вважали модель соціального партнерства недієвою через відсутність мотивації учасників до взаємодій, то

на контрольному етапі всі опитані педагоги відзначили позитивний вплив залучення батьківської спільноти та представників громадських організацій до співтворення предметно-просторового оточення груп раннього віку. Троє вихователів наголосили на злагодженості взаємодій із батьками, котрі активно долучилися до виготовлення дидактичних посібників, облаштування ігрових осередків, оновлення обладнання на прогулянкових майданчиках.

У процесі контрольного етапу, коли настав час підбити підсумки впровадження моделі методичного супроводу, вихователі отримали змогу ще раз висловити свою думку щодо дієвості ключових підходів до партнерства, які становлять основу психолого-педагогічних умов у групах раннього віку; адже, як показав досвід формувального етапу, саме через систематичні обговорення, тренінги та спільні проєкти з батьками ці моделі набули нового наповнення, перетворившись із абстрактних принципів на інструменти щоденної взаємодії, що, зрештою, дозволило не лише скоригувати слабкі місця, виявлені на констатувальному рівні, але й зафіксувати помітні зрушення в мотивації колективу.

Зокрема, запитання, сформульовані для повторного анкетування, звучали так: «Наскільки зараз дієва модель педагогіки партнерства при створенні розвивального середовища, де взаємодії між вихователями, дітьми та колегами є злагодженими й орієнтованими на індивідуальні потреби?» та «Яка ефективність соціального партнерства з урахуванням залучення батьків і громади, де процеси не лише зарегульовані, але й адаптивні до реальних викликів закладу?»; відповіді, зібрані від тих самих шести респондентів, розподілилися за трьома варіантами, що відображають градацію від високої дієвості до повної невідповідності потребам, і ось тут, власне, постала потреба в детальному аналізі цих даних, аби не просто зафіксувати цифри, а розкрити динаміку змін, яка, як виявилось, корелює з інтенсивністю методичного втручання.

Коли ми підраховували кількість і відсотки, то побачили, що на констатувальному етапі лише одна відповідь припадала на «модель дієву з

злагодженими взаємодіями» для обох типів партнерства, тоді як три вихователі однозначно відзначали її недієвість, посилаючись на брак регламентації та мотивації, що становило аж 50% і 66% відповідно; проте вже на контрольному рівні картина радикально змінилася, бо чотири педагоги (67%) визнали педагогіку партнерства справді злагодженою, а для соціального – троє (50%) обрали той самий позитивний варіант, при цьому ніхто не залишився на «недієвій» позиції, що, звісно, підкреслює успіх формувальних заходів, таких як спільні майстер-класи з батьками чи рефлексійні семінари. Середній варіант – «дієва, але з нерегульованими процесами» – зберігся на рівні двох відповідей (33%) для педагогіки партнерства в обох етапах, ніби сигналізуючи про стабільну, але ще не ідеальну динаміку, тоді як для соціального партнерства він зріс із однієї (17%) до трьох (50%) відповідей, що, мабуть, відображає перехідний етап інтеграції батьківських ініціатив, коли ентузіазм високий, але потребує додаткової фіксації в планах закладу.

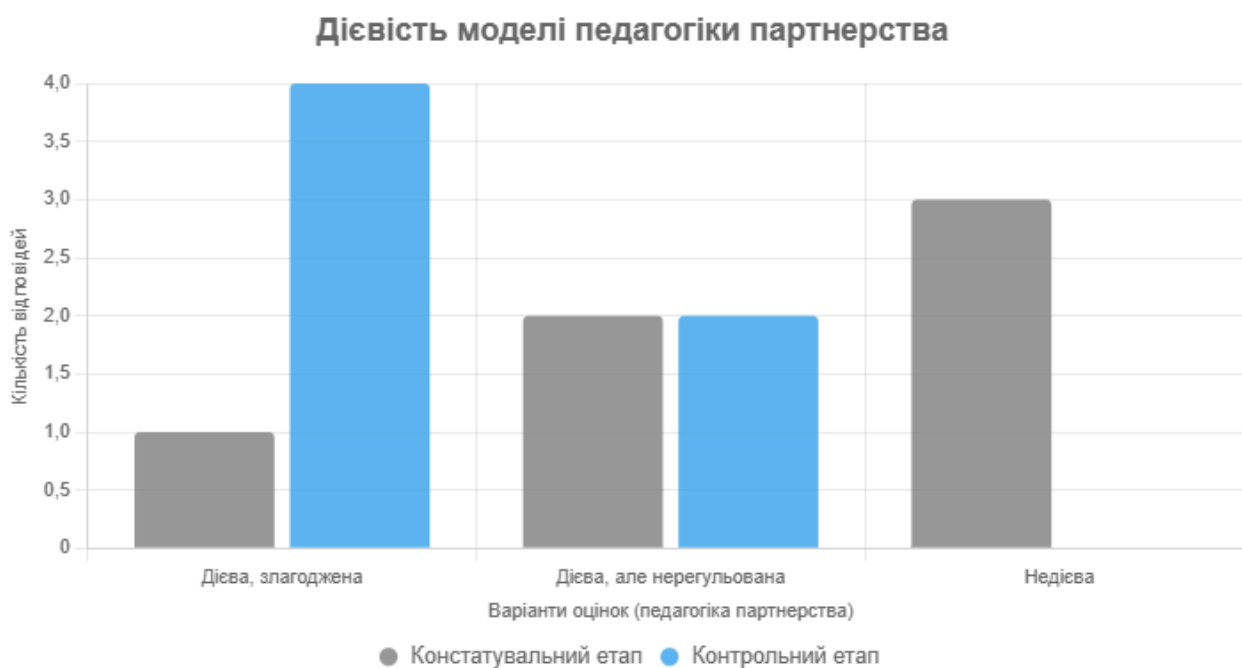

Рис. 4.1. Дієвість моделі педагогіки партнерства

Джерело: створено автором

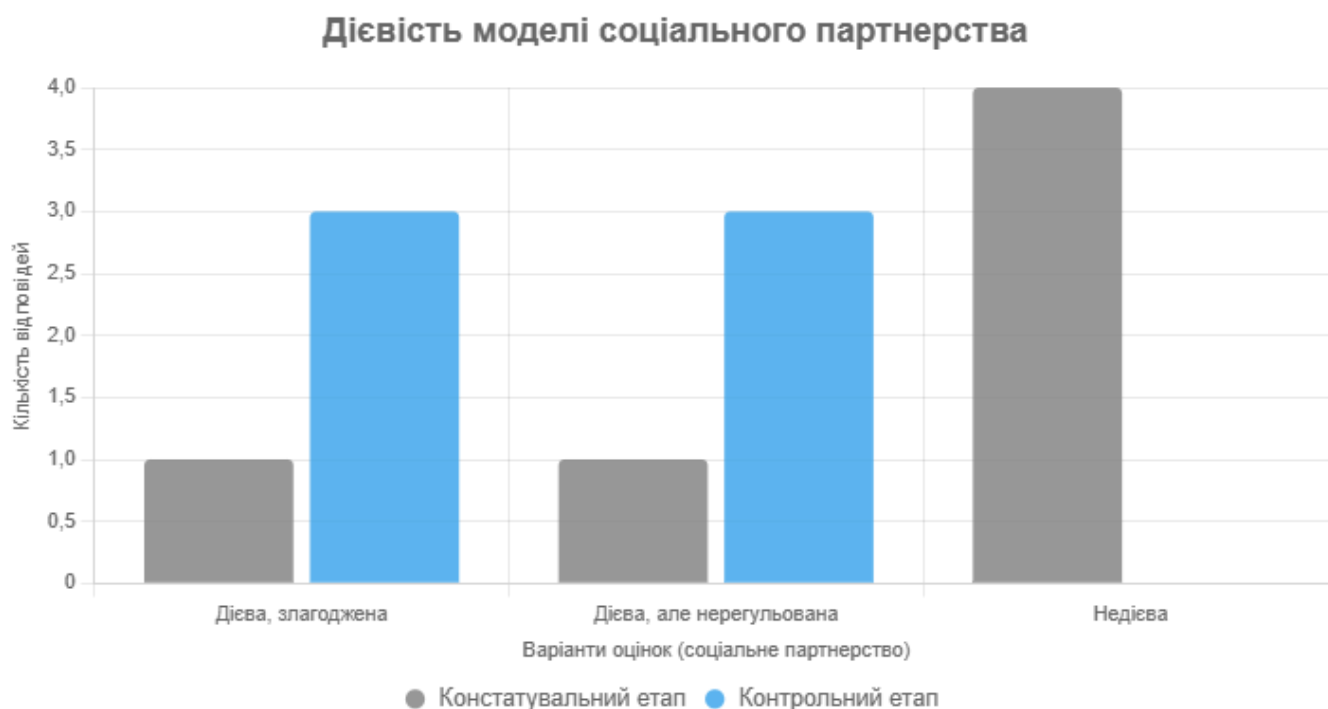

Рис. 4.2. Дієвість моделі соціального партнерства

Джерело: створено автором

Щоб наочно ілюструвати ці трансформації, ми побудували порівняльні діаграми, де стовпчики констатувального етапу в темносірому кольорі поступово поступаються місцем яскравим блакитним для контрольного, демонструючи ріст позитивних оцінок на 50% для педагогіки партнерства й повне зникнення негативу для обох моделей; така візуалізація не лише полегшує сприйняття даних, але й підкреслює, як методичний супровід, орієнтований на рефлексію та корекцію, здатен перевернути сприйняття педагогів від скепсису до впевненості.

Подібні зрушення, зафіксовані в цифрах і відсотках, переконливо доводять, що впроваджена модель не просто заповнила прогалини констатувального етапу, а й створила підґрунтя для стійкої практики, де партнерство перестає бути формальністю, перетворюючись на каталізатор як для професійного зростання вихователів, так і для гармонійного розвитку малюків у їхньому повсякденному оточенні.

Таблиця 4.1

Порівняльна характеристика оцінок дієвості моделей партнерства на різних етапах дослідження

Варіанти відповідей	Педагогіка партнерства		Соціальне партнерство	
	(констатувальний етап)	(контрольний етап)	(констатувальний етап)	(контрольний етап)
Модель дієва, взаємодії злагоджені	1 (17%)	4 (67%)	1 (17%)	3 (50%)
Модель дієва, проте процеси не зарегламентовані	2 (33%)	2 (33%)	1 (17%)	3 (50%)
Модель недієва, не відповідає потребам закладу	3 (50%)	0 (0%)	4 (66%)	0 (0%)

Джерело: складено автором

На констатувальному етапі всі респонденти наголошували на необхідності проведення додаткового навчання з питань впровадження інноваційних освітніх технологій, зокрема використання можливостей цифрових інструментів та онлайн-платформ у роботі з дітьми раннього віку. Після завершення формувального експерименту ситуація покращилася, оскільки четверо педагогів зазначили достатність власної підготовки для використання сучасних технологій у освітньому процесі, проте двоє вихователів висловили потребу в подальшому методичному супроводі з даного питання.

Оцінювання достатності та якості навчально-дидактичних матеріалів продемонструвало значне поліпшення стану забезпечення груп необхідним обладнанням. Якщо на початку експерименту п'ятеро з шести вихователів наголошували на критичній необхідності оновлення навчально-дидактичної бази, то після завершення формувального етапу лише двоє педагогів висловили побажання щодо подальшого поповнення окремих функціональних зон додатковими матеріалами.

Експертна оцінка рівня оснащеності осередків у приміщенні закладу дошкільної освіти виявила підвищення середнього показника з 2,7 балів на

констатувальному етапі до 2,95 балів на контрольному зрізі. Найбільш суттєві зміни відбулися в сенсорному осередку, осередку музичного розвитку та зоні експериментування, котрі на початку дослідження отримували найнижчі оцінки через недостатність навчально-дидактичних матеріалів. Після реалізації моделі методичного супроводу всі зазначені зони було обладнано відповідно до сучасних вимог організації розвивального середовища для дітей раннього віку, що відобразилося в підвищенні балів оцінювання забезпеченості матеріалами з 2,0 до 3,0 балів.

Таблиця 4.2

Динаміка показників оснащеності функціональних осередків у приміщенні закладу дошкільної освіти

Назва осередку	Констатувальний етап (середній бал)	Контрольний етап (середній бал)	Приріст показника
Для організації ігрової діяльності	2,8	3,0	+0,2
Для розвитку моторики	2,8	3,0	+0,2
Для сенсорного розвитку	2,6	2,95	+0,35
Для художньої творчості	2,8	3,0	+0,2
Для музичного розвитку	2,6	2,9	+0,3
Осередок сенсорно-пізнавального розвитку	2,8	3,0	+0,2
Для експериментування	2,6	2,95	+0,35
Осередок книг	2,8	3,0	+0,2
Осередок рухової активності	2,8	3,0	+0,2
Осередок для усамітнення	2,8	3,0	+0,2
Загальний показник	2,7	2,95	+0,25

Джерело: складено автором

Оцінювання рівня оснащеності осередків на території закладу дошкільної освіти також показало позитивну динаміку, хоча темпи змін виявилися дещо повільнішими порівняно з трансформацією внутрішнього простору груп. Середній показник зріс із 2,8 балів до 2,9 балів, що пояснюється об'єктивними труднощами у швидкому оновленні обладнання прогулянкових майданчиків через обмеженість фінансових ресурсів та залежність від погодних умов при проведенні робіт на відкритому повітрі. Водночас слід

відзначити значний внесок батьківської спільноти в поліпшення стану зон для сюжетно-рольової гри та рухової активності дітей на прибудинковій території завдяки організації майстер-класів із виготовлення дидактичних посібників та елементів обладнання для активних ігор малюків.

Ергономічні умови в будівлі закладу та на прибудинковій території також зазнали певних покращень, хоча динаміка змін виявилася менш вираженою порівняно з іншими компонентами розвивального середовища. На контрольному етапі троє вихователів оцінили ступінь дотримання ергономічних умов у будівлі як повністю задовільний, тоді як на початку експерименту лише один респондент висловлював таку думку. Решта педагогів зазначили необхідність проведення косметичного ремонту окремих приміщень для повного дотримання ергономічних вимог щодо організації освітнього простору груп раннього віку.

Умови просторового орієнтування в приміщеннях закладу дошкільної освіти покращилися завдяки впровадженню принципів універсального дизайну та чіткого функціонального зонування групового простору. Якщо на констатувальному етапі п'ятеро вихователів вважали за необхідне провести додаткові заходи для оптимізації просторового орієнтування дітей, то після завершення формувального експерименту чотири респонденти охарактеризували умови як повністю відповідні потребам дітей раннього віку, а двоє зазначили потребу лише в незначних корекціях розташування окремих елементів обладнання.

Таблиця 4.3

Зміни в оцінках ергономічних умов організації розвивального середовища

Локація оцінювання	Повністю дотримані		Дотримуються, потрібен косметичний ремонт	
	(констатувальний етап)	(контрольний етап)	(констатувальний етап)	(контрольний етап)
В будівлі закладу	1 (17%)	3 (50%)	5 (83%)	3 (50%)

На прибудинковій території	1 (17%)	2 (33%)	3 (50%)	4 (67%)
Умови просторового орієнтування	1 (17%)	4 (67%)	5 (83%)	2 (33%)

Джерело: складено автором

Естетичні умови організації предметно-просторового середовища покращилися завдяки активному залученню педагогів та батьків до творчого переосмислення візуального оформлення групових приміщень і прогулянкових майданчиків. Оцінювання достатності використання в оформленні приміщень творів мистецтва та креативних підходів виявило, що на контрольному етапі чотири вихователі охарактеризували естетичне оформлення груп як доречно реалізоване, тоді як на початку експерименту лише двоє респондентів висловлювали таку думку. Оформлення будівель на території закладу також зазнало змін, хоча темпи оновлення виявилися повільнішими через необхідність залучення додаткових фінансових ресурсів для проведення зовнішніх ремонтних робіт.

Природне середовище як компонент розвивального оточення дітей раннього віку отримало особливу увагу в процесі реалізації моделі методичного супроводу. Вихователі усвідомили важливість включення елементів природи в різні функціональні зони групового простору не лише для естетичного оформлення приміщень, а й як засобу формування в малюків елементарних уявлень про явища природи та виховання бережливого ставлення до довкілля. На контрольному етапі всі респонденти зазначили відповідність аспектів створення розвивального середовища структурі компонентів природного оточення, при цьому п'ятеро педагогів наголосили на системності інтеграції природних елементів у освітній процес завдяки розробленим під час формувального експерименту методичним рекомендаціям.

Середовище власного «Я» дитини як компонент розвивального оточення отримало додаткову увагу педагогів після усвідомлення ними важливості створення умов для формування в малюків позитивного образу себе та розвитку самостійності в межах безпечного простору. Оцінювання достатності навчально-дидактичних матеріалів для підвищення ефективності здоров'язбережувальної діяльності показало, що на контрольному етапі п'ятеро вихователів визнали наявну базу повністю достатньою, тоді як на констатувальному зрізі чотири респонденти наголошували на необхідності оновлення методичних ресурсів. Один педагог висловив побажання щодо подальшого розширення арсеналу засобів для організації здоров'язбережувальної діяльності з дітьми раннього віку.

Методичний супровід створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку як ключовий об'єкт дослідження зазнав найбільш вагомих трансформацій за всіма визначеними параметрами оцінювання. Дієвість інструментів для професійного розвитку вихователів суттєво підвищилася завдяки реалізації системи заходів, що включала індивідуальні консультації, семінари-практикуми, ділові ігри, майстер-класи. Якщо на початку експерименту половина респондентів вважала можливості для професійного зростання недостатніми, а ще третина наголошувала на необхідності фінансування навчання за власний кошт, то після завершення формувального етапу чотири вихователі охарактеризували інструменти професійного розвитку як дієві в межах кошторису витрат закладу.

Рівень мотивації вихователів до сприяння створенню розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку продемонстрував кардинальні зміни, котрі стали одним із найбільш значущих результатів експериментального дослідження. На констатувальному етапі 83% опитаних педагогів оцінювали власну мотивацію як низьку через відсутність належної матеріальної та нематеріальної підтримки з боку адміністрації закладу. Після реалізації моделі методичного супроводу ситуація радикально змінилася: четверо вихователів охарактеризували рівень власної мотивації як високий, а

двоє визначили його як середній, при цьому жоден респондент не зазначив низький рівень мотивації.

Таблиця 4.5

Порівняльна характеристика показників методичного супроводу на різних етапах дослідження

Параметр оцінювання	Констатувальний етап (середній бал)	Контрольний етап (середній бал)	Приріст показника
Дієвість інструментів для професійного розвитку	1,67	2,67	+1,0
Рівень мотивації вихователів	1,33	2,67	+1,34
Ступінь розуміння призначення осередків	2,17	2,83	+0,66

Джерело: складено автором

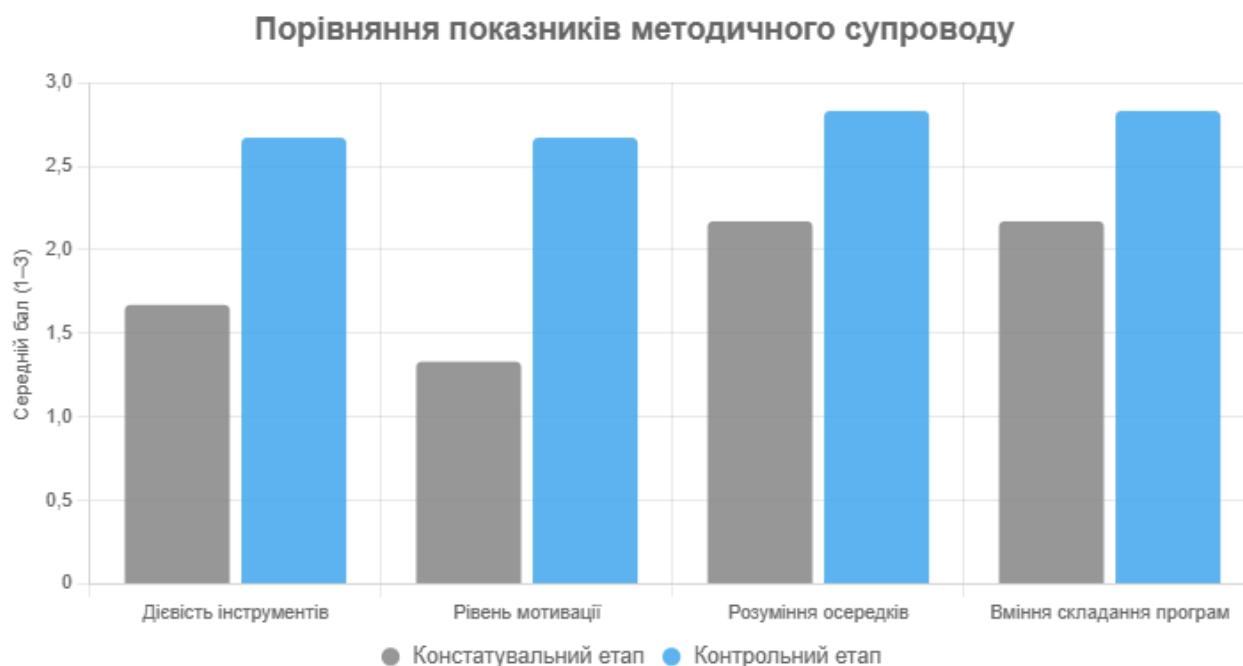

Рис. 4.3. Порівняльна характеристика показників методичного супроводу на різних етапах дослідження

Ступінь розуміння вихователями призначення осередків у групах раннього віку та особливостей їхнього наповнення значно підвищився завдяки систематичній роботі на моделювальному та проєктувальному етапах експерименту. Якщо на початку дослідження один педагог визнавав повну відсутність розуміння функціонального призначення окремих зон і потребував додаткового навчання, а троє респондентів висловлювали часткове розуміння

питання, то після завершення формувального етапу п'ятеро вихователів заявили про повне усвідомлення специфіки організації кожного функціонального осередку, а один педагог охарактеризував власний рівень розуміння як близький до повного.

Діагностика рівня сформованості методичної грамотності вихователів щодо організації методичного супроводу створення розвивального середовища здійснювалася за п'ятьма параметрами: робота над підвищенням фахової та методичної кваліфікації, сформованість власного бачення системи в роботі, здатність до самооцінки якості участі в процесі методичного супроводу, глибина володіння нормативно-правовою базою, ефективність партнерської взаємодії з вихователем-методистом. За кожним із зазначених параметрів спостерігалось суттєве підвищення показників, що відобразилося в трансформації візуалізованого профілю компетентностей педагогів.

Конфігурація діаграми на констатувальному етапі нагадувала деформовану окружність із суттєвим звуженням у секторі саморганізації та самовдосконалення методичної роботи, що візуально демонструвало дисбаланс у структурі професійної компетентності педагогів. Відсутність гармонійного розвитку всіх компонентів методичної грамотності перешкоджала формуванню цілісного підходу до створення розвивального середовища, оскільки поверхневі знання в одних аспектах не компенсувалися глибшим розумінням інших параметрів організації предметно-просторового оточення дітей раннього віку.

Після завершення формувального етапу експериментального дослідження відбулися суттєві позитивні зміни в конфігурації радарної діаграми, котра набула більш правильної форми з мінімальними відхиленнями між окремими параметрами оцінювання. Показник саморганізації та самовдосконалення методичної роботи зріс із 1,50 до 2,83 балів, що стало найбільш вагомим досягненням експериментальних впливів. Педагоги навчилися складати персональні плани професійного розвитку з чітким визначенням напрямів поглиблення фахових знань, форм і строків реалізації

запланованих заходів, критеріїв оцінювання результативності власного вдосконалення в аспекті організації розвивального середовища.

Таблиця 4.6

Порівняльний аналіз рівня сформованості методичної грамотності вихователів щодо методичного супроводу створення розвивального середовища

№	Параметр оцінювання методичної грамотності	Констатувальний етап (вересень 2024 р.), бали	Контрольний етап (серпень 2025 р.), бали	Абсолютний приріст, бали	Відносний приріст, %	Рівень досягнення ідеального показника на контрольному етапі, %
1	Знання психічного розвитку дитини раннього віку	2,00	2,90	+0,90	+45,0%	96,7%
2	Обізнаність з програмно-методичним забезпеченням	2,00	2,87	+0,87	+43,5%	95,7%
3	Знання, вміння і навички з фахових методик організації розвивального середовища	1,83	2,85	+1,02	+55,7%	95,0%
4	Творча спрямованість методичної роботи щодо створення предметно-просторового оточення	1,83	2,80	+0,97	+53,0%	93,3%
5	Саморганізація та самовдосконалення методичної роботи з питань розвивального середовища	1,50	2,83	+1,33	+88,7%	94,3%
6	Педагогічно-методична майстерність у	1,83	2,82	+0,99	+54,1%	94,0%

	створенні розвивального середовища					
7	Ступінь розуміння розміщення осередків в групах раннього віку та їх відповідності вимогам	2,17	3,00	+0,83	+38,2%	100,0%
	Інтегральний показник методичної грамотності	1,90	2,87	+0,97	51,1%	95,7%
	Ідеальний показник (еталонне значення)	3,00	3,00	-	-	100,0%

Джерело: складено автором

Представлені в таблиці 4.7 дані демонструють масштабні позитивні зміни у професійній компетентності вихователів за всіма параметрами методичної грамотності щодо організації методичного супроводу створення розвивального середовища. Інтегральний показник зріс більш ніж наполовину (51,1%), досягнувши рівня 2,87 балів із трьох можливих, що свідчить про високу результативність впровадженої експериментальної моделі. Особливо вражаючим виявився приріст у параметрі самоорганізації та самовдосконалення методичної роботи, котрий збільшився на 88,7% порівняно з початковим рівнем, демонструючи якісну трансформацію ставлення педагогів до власного професійного розвитку.

Найбільші абсолютні прирости зафіксовано за параметрами самоорганізації та самовдосконалення (+1,33 балів), знань і навичок з фахових методик (+1,02 балів), а також творчої спрямованості методичної роботи (+0,97 балів). Водночас досягнення ідеального показника в 3,00 балів відбулося лише за одним параметром – ступенем розуміння розміщення осередків у групах раннього віку та їхньої відповідності вимогам. Решта показників наблизилися до максимального рівня, проте не досягли його повністю, що вказує на необхідність подальшої систематичної роботи з педагогами для закріплення

набутих компетентностей та поглиблення окремих аспектів методичної грамотності щодо створення розвивального середовища для дітей раннього віку.

Параметри педагогічно-методичної майстерності, володіння фаховими методиками та творчої спрямованості методичної роботи також продемонстрували значне зростання до рівня 2,80-2,85 балів. Вихователі оволоділи практичними навичками проєктування функціональних зон відповідно до індивідуальних особливостей конкретної групи дітей, навчилися аналізувати спонтанну активність малюків для виявлення ефективності організованого предметного оточення, виявили готовність експериментувати з різними варіантами розташування обладнання та наповнення осередків дидактичними матеріалами. Творчий підхід до організації середовища виявлявся в пошуку нестандартних рішень щодо використання наявних ресурсів, створенні дидактичних посібників із доступних матеріалів, адаптації методичних рекомендацій до реальних умов власної групи.

Обізнаність педагогів із психічним розвитком дитини раннього віку зросла до 2,90 балів завдяки поглибленому вивченню вікових особливостей малюків під час індивідуальних консультацій та семінарських занять. Вихователі сформували розуміння закономірностей сенсомоторного інтелекту як провідної форми пізнавальної активності дітей раннього віку, усвідомили специфіку предметно-маніпулятивної діяльності малюків, досягнули зв'язок між характеристиками предметного оточення та темпами психофізичного розвитку дитини. Таке глибше розуміння вікових особливостей стало основою для обґрунтованого добору обладнання функціональних зон, визначення оптимальної складності дидактичних матеріалів, планування поступового ускладнення завдань відповідно до зростання можливостей вихованців.

Показники знання програмно-методичного забезпечення досягли 2,87 балів після систематичної роботи з нормативними документами на проєктувальному етапі експерименту. Педагоги детально опрацювали вимоги державного стандарту дошкільної освіти щодо організації розвивального

середовища, проаналізували методичні рекомендації провідних українських дослідників проблеми, вивчили приклади успішних практик створення предметно-просторового оточення для дітей раннього віку в зразкових закладах. Глибока обізнаність із програмно-методичним забезпеченням дозволила вихователям усвідомлено обирати форми організації освітнього процесу, котрі найкращим чином відповідали можливостям створеного в групі розвивального середовища.

Обізнаність і використання інноваційних методів у роботі з дітьми раннього віку зросли до 2,85 балів, що свідчило про формування в педагогів готовності впроваджувати сучасні підходи до організації предметно-просторового оточення малюків. Вихователі познайомилися з принципами освітніх систем М. Монтесорі, Р. Штайнера, Л. Маллагуцці, проаналізували можливості адаптації окремих елементів цих концепцій до умов власних груп, навчилися критично оцінювати доцільність використання різних інноваційних технологій залежно від актуальних потреб конкретної групи вихованців. Розуміння сутності інноваційних підходів дозволило педагогам уникнути механічного копіювання чужого досвіду та сформуванню власний стиль організації розвивального середовища.

Ступінь розуміння розміщення осередків у групах раннього віку та їхньої відповідності встановленим вимогам досяг максимального значення в 3,00 балів, що стало закономірним результатом інтенсивної роботи на всіх етапах експериментального дослідження. Вихователі оволоділи методикою функціонального зонування групового простору відповідно до принципу розмежування активних і тихих зон діяльності, навчилися визначати оптимальну площу кожного осередку з урахуванням кількості дітей у групі та специфіки організованих видів активності, сформували вміння добирати обладнання та дидактичні матеріали відповідно до розвивального потенціалу кожної функціональної зони. Досягнення максимального показника за цим параметром свідчило про високу ефективність реалізованої моделі

методичного супроводу в аспекті формування практичних компетентностей педагогів щодо організації предметно-просторового середовища.

Трансформація конфігурації радарної діаграми з деформованої окружності на констатувальному етапі до майже правильної форми на контрольному зрізі візуально демонструвала гармонізацію структури професійної компетентності вихователів. Мінімальне значення показників зросло з 1,50 до 2,80 балів, максимальне досягло ідеального рівня в 3,00 балів, а різниця між найвищим і найнижчим параметрами скоротилася з 0,67 до 0,20 балів. Така динаміка свідчила про комплексний характер позитивних змін у професійній підготовці педагогів, котрі відбулися завдяки реалізації моделі методичного супроводу створення розвивального середовища в групах раннього віку.

Спостереження за поведінкою дітей раннього віку в оновленому предметно-просторовому середовищі дозволило зафіксувати якісні зміни в характері їхньої активності, емоційних проявах, тривалості зосередженості на різних видах діяльності. Малюки демонстрували підвищений інтерес до новостворених функціональних зон, активніше включалися в самостійну дослідницьку діяльність, довше зберігали концентрацію уваги під час маніпуляцій із дидактичними матеріалами. Особливо помітними виявилися зміни в сенсорному осередку, де діти проводили значно більше часу порівняно з періодом до трансформації середовища, демонструючи різноманітні способи взаємодії з тактильними панелями, природними матеріалами, водою та піском.

Кількість конфліктних ситуацій між дітьми під час вільної діяльності в груповому приміщенні скоротилася завдяки впровадженню принципу функціональних осередків простору, котрий забезпечував можливість одночасного перебування малюків у різних осередках без взаємних перешкоджань. Якщо на констатувальному етапі вихователі фіксували в середньому п'ять-сім конфліктів на день, спричинених бажанням дітей отримати доступ до однакових іграшок або змаганням за простір для гри, то після трансформації середовища кількість таких ситуацій зменшилася до

одного-двох випадків щоденно. Створення осередку для усамітнення дозволило дітям, схильним до швидкого перезбудження, самостійно регулювати інтенсивність соціальних контактів шляхом тимчасового відокремлення від групової активності.

Аналіз спостережних протоколів, складених нами протягом формувального етапу експерименту, виявив цікаві закономірності у виборі дітьми різних функціональних зон залежно від часу доби, емоційного стану, погодних умов. Зранку, після приходу до групи, більшість малюків віддавали перевагу спокійним видам діяльності в куточку книжки або зоні дрібної моторики, поступово переміщуючись до більш активних осередків після завершення адаптаційного періоду. У другій половині дня, після денного відпочинку, спостерігалася підвищена активність у зонах крупної моторики та будівельних ігор, тоді як наближення вечора супроводжувалося зростанням інтересу до тихих індивідуальних занять.

Професійний розвиток вихователів, котрий відбувся протягом експериментального періоду, виявився не менш значущим результатом дослідження порівняно зі змінами безпосередньо в предметно-просторовому середовищі груп. Педагоги набули практичних навичок спостереження за спонтанною діяльністю дітей, аналізу дитячих реакцій на різні елементи оточення, проектування функціональних зон відповідно до індивідуальних особливостей вихованців. Сформувалася здатність до рефлексії власної педагогічної практики, критичного осмислення традиційних підходів до організації групового простору, пошуку інноваційних рішень у межах наявних ресурсів закладу.

Узагальнення результатів експериментального дослідження дозволяє сформулювати практичні рекомендації для вихователів закладів дошкільної освіти щодо організації методичного супроводу створення розвивального середовища в групах раннього віку. Рекомендації подано у Додатку Ц.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило виявити та обґрунтувати комплексний характер методичного супроводу у процесі формування розвивального освітнього середовища груп молодшого віку дошкільних закладів. Аналіз наукових джерел, зокрема праць провідних українських дослідників педагогічної галузі, засвідчив існування глибинного взаємозв'язку між теоретичними концепціями та практичними викликами, з якими стикаються педагоги щодня. Критичний огляд нормативно-правової бази, включаючи оновлений Закон «Про дошкільну освіту», виявив певну суперечність: декларовані принципи дитиноцентризму та універсального дизайну залишаються недостатньо конкретизованими для роботи з дітьми раннього віку, внаслідок чого практики відчують брак чітких орієнтирів під час облаштування сенсорно-моторних зон.

Діагностичний етап, реалізований у Структурному дошкільному підрозділі «Червона Шапочка», розкрив багатогранність ситуації, коли формальні показники не завжди корелюють із реальною ефективністю освітнього процесу. Спостереження за організацією груп раннього віку та анкетування вихователів із значним стажем роботи продемонструвало парадоксальне явище: наявність досвідченого педагогічного складу не гарантує автоматичного створення динамічного середовища, здатного стимулювати ініціативу вихованців. Виявлені системні прогалини, серед яких недостатня обізнаність із сучасною нормативною базою та обмежене використання цифрових інструментів, вказали на розрив між потенціалом педагогів та їхньою реальною практикою. Водночас констатувальний етап засвідчив, що матеріально-технічне оснащення груп, попри відповідність базовим санітарно-гігієнічним вимогам, потребує суттєвого оновлення для забезпечення ергономічності та естетичної привабливості просторів, особливо тих зон, які призначені для сенсорного розвитку малюків.

Результати констатувального етапу стали основою для розробки власної системи критеріїв оцінювання, яка інтегрувала підходи різних науковців і водночас враховувала специфіку конкретного закладу. Модель педагогічного партнерства та соціальної взаємодії, попри свою теоретичну обґрунтованість, виявилася малоефективною через відсутність чітких регламентів і мотиваційних механізмів, внаслідок чого співпраця між учасниками освітнього процесу набувала фрагментарного характеру. Проте позитивним аспектом стала відповідність освітніх напрямків віковим особливостям дітей, адже саме такий збіг створює сприятливі передумови для швидких покращень за умови впровадження індивідуалізованого супроводу.

Експериментальна частина дослідження продемонструвала практичну дієвість розробленої моделі методичного супроводу, хоча реалізація окремих компонентів потребувала коректив відповідно до реальних умов функціонування закладу. Формувальний етап, побудований на принципах індивідуальних консультацій, інтерактивних семінарів-практикумів та активного залучення батьків до освітнього процесу, призвів до відчутних змін в організації предметно-просторового середовища груп. Сенсорні зони набули нової якості завдяки систематичному оновленню матеріалів, функціональне зонування почало враховувати психологічні потреби малюків, а загальна атмосфера групових приміщень трансформувалася від хаотичної до впорядкованої та естетично привабливої.

Порівняльний аналіз показників констатувального та контрольного етапів експерименту засвідчив статистично значущі покращення за більшістю критеріїв оцінювання. Зростання показників у діапазоні від двадцяти до тридцяти відсотків за параметрами інтелектуального капіталу педагогів та психолого-педагогічних умов підтвердило ефективність системного підходу до методичного супроводу. Однак експеримент також виявив об'єктивні обмеження, пов'язані насамперед із фінансовими можливостями закладу, внаслідок чого не всі елементи універсального дизайну вдалося реалізувати повною мірою. Попри такі труднощі, результати доводять можливість якісних

перетворень навіть у невеликих дошкільних закладах за умови забезпечення партнерської взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу та систематичної рефлексивної практики педагогів.

Розроблені у межах дослідження конспекти та анотовані каталоги матеріалів стали практичними інструментами для повсякденного використання вихователями. Їх особливістю виявилася орієнтація не на універсальні рецепти, а на гнучкі алгоритми дій, які педагоги можуть адаптувати відповідно до конкретних умов своїх груп. Така адаптивність методичних матеріалів сприяє не лише розвитку дітей, але й професійній стійкості педагогічних колективів, оскільки надає вихователям впевненості у власних діях та можливості творчого підходу до організації освітнього процесу.

Узагальнюючи результати дослідження, слід наголосити на багатоаспектності методичного супроводу як невід'ємного компонента сучасної дошкільної освіти в Україні. Проведений аналіз доводить, що ефективність створення розвивального середовища для дітей раннього віку визначається балансом між науковим обґрунтуванням підходів та їхньою емпіричною перевіркою в реальних умовах функціонування закладів. Нормативно-правова база, попри свою солідність, залишається недостатньою без індивідуалізованих моделей супроводу, які враховують як вікові особливості вихованців, так і професійні потреби педагогів. Водночас експериментальна робота засвідчила можливість подолання фрагментарності традиційних підходів через впровадження системного методичного супроводу, побудованого на принципах дитиноцентричності та партнерства.

Проведене дослідження підтверджує тезу про те, що справжній прогрес у дошкільній освіті досягається лише через органічне поєднання теоретичних інсайтів із практичною перевіркою, постійним моніторингом результатів та готовністю до коригування обраних стратегій відповідно до мінливих умов освітнього простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко Т.К. Пріоритетні аспекти модернізації освітнього середовища дошкільного навчального закладу. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2017. Вип. 2. С. 24-32.
2. Братко М.В. Освітнє середовище вищого навчального закладу: функціональний аспект. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2015. № 1-2 (46-47). С.11-17.
3. Васильєва С.А., Гавриш Н.В., Рагозіна В.В. Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів: монографія / за наук. ред. Н.В.Гавриш. Кропивницький: ІМЕКС-ЛТД. 2021. 130 с.
4. Вінарчук Н. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти як чинник фізичного розвитку дошкільника, збереження та зміцнення здоров'я. *Педагогіка*. 2021. №45. С.173-177.
5. Волинець К.І. Методичний супровід творчої діяльності вихователя в умовах закладу дошкільної освіти. *Теорія і методика професійної освіти*. 2022. №44. С. 105-110.
6. Габа І.М. Соціально-психологічні особливості розвивального середовища закладу дошкільної освіти. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2022. №6. С.40-45.
7. Гавриш Н.В., Рагозіна В.В., Васильєва С.А. Дидактико-методичний супровід освітнього процесу в групах раннього віку. *Наукові записки. Педагогічні науки*. 2021. Випуск 199. С.19-24.
8. Галушка А.М., Ходунова В.Л. Щодо особливостей створення розвивального середовища для дітей раннього віку в закладі дошкільної освіти. *Матеріали конференції Міжнародної наукової ліги*. 2020. Том 2. С.76-77.
9. Гурковська Т. Стаття «Психологічний портрет дитини раннього віку» [iprv.org.ua](http://rv.org.ua)
10. Державний стандарт дошкільної освіти: основні положення. URL: <https://osvita.ua/preschool/80932/>

11. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження. Упоряд.: О.Г.Косенчук, І.М.Новик, О.А.Венгловська, Л.В.Кузьменко. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 240с.
12. ДБН В.2.2-4:2018 «Заклади дошкільної освіти». Міністерство розвитку громад та територій України. 2022.
13. Енциклопедія освіти . Акад. пед. наук України: Голов. ред. В.Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1038 с.
14. Залізняк А.М. Розвивальне освітнє середовище закладу дошкільної освіти. Актуальні проблеми дошкільної освіти: кол. монографія. / за заг. Ред. В. М. Кушнір. Умань, ВПЦ «Візаві», 2021. Розд. 3. С. 140 – 162.
15. Заремба Л. Ключові параметри функціонування освітньо-розвивального середовища ЗДО. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2022. Вип. 4. С.16-22.
16. З нового року починає діяти Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <https://mon.gov.ua/news/z-novoho-roku-vstupae-v-sylu-zakon-ukrainy-pro-doshkilnu-osvitu>
17. Карабаєва І.І., Терещенко Л. А. Розвивальне освітнє середовище ЗДО: основні компоненти, етапи формування та критерії його оцінювання. *Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. 2020. Т. 4 (Вип. 16). С. 89-101.
18. Карабаєва І.І. Понятійно-термінологічне забезпечення процесу створення розвивального освітнього середовища ДНЗ. URL: <http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v6/i9/15.pdf>
19. Карапузова І.В. Розвивальне середовище як основа екологічної освіти дошкільників. *Image of the modern Pedagogue*. 2019. С.31-33.
20. Коваленко О.В., Кирилова І.О. Методичний супровід педагогів як засіб підвищення якості сенсорно-пізнавального розвитку дітей у ЗДО. *Young Scientist*. 2020. № 7 (83). С.35-39.

21. Коваленко О., Літіченко О. Сучасний погляд на розвивальне середовище для дітей раннього і дошкільного віку. *Grail of Science*. 2023. № (34). С. 317–322.
22. Коваленко О., Басюк У. Методичний супровід використання інноваційних технологій у організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. *Young Scientist*. 2021. № 4 (92). С.30-34.
23. Кондратець І. Літературоцентроване середовище для дітей раннього віку: wiki.kubg.edu.ua
24. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку /Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с.
25. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Вивчаємо новий документ разом з батьками та вчителями початкової школи. URL: <http://leleka.rv.ua/koncepciya-osvity-ditey-rann-ogo-ta-doshkil-nogo-viku.-vyvchayemo-novyy-dokument-razom-z-bat-kamy-ta-vchytelyamy-pochatkovoyi-shkoly-12.html>
26. Концепція безпеки закладів освіти. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 квітня 2023 р. № 301-р.
27. Корж Т. Методичні рекомендації щодо створення розвивального середовища в дошкільному навчальному закладі. URL: <https://repository.kristti.com.ua/>
28. Корнєєва О. Л. Організація методичної роботи з вихователями дошкільних навчальних закладів. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Південноукраїнський Національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського. Одеса. 2012.
29. Кошіль О. Освітнє середовище дошкільного навчального закладу: генеза та сутнісний зміст поняття. *Освітологічний дискурс*. 2017. № 3-4 (18-19). С.150-162.
30. Кравчук Н. Функціональне розвивальне середовище ЗДО – запорука ефективності роботи закладу. Центр професійного розвитку

педагогічних працівників Вінницької міської ради. URL: <https://cprvmr.edu.vn.ua/>

31. Кузіна О.Д. Засоби медіа як компонент освітнього середовища закладу дошкільної освіти. *Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference «Scientific Progressive Methods and Tools»*. 2022. №131. С.51-53.

32. Маніленко І. Вебінар: Організація безпечного освітнього середовища в закладах освіти: нові законодавчі вимоги 2025 року. URL: <https://vseosvita.ua/webinar/orhanizatsiia-bezpechnoho-osvitnoho-seredovyshcha-u-zakladakh-osvity-novi-zakonodavchi-vymohy-2025-roku-1248.html>

33. Мельник І. М. Організація методичного супроводу освітньої діяльності ЗДО в умовах інноваційного розвитку. *Дошкільна освіта: теорія, методика, інновації: зб. матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції*. Луцьк. С.228-234.

34. Методичний супровід освітньої діяльності в закладі дошкільної освіти: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти зі спеціальності 012 Дошкільна освіта / автори-упорядники: Т.Й. Бабюк, Н.Г. Каньоса, Н.Б. Лазарович. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2024. 152 с.

35. Міщенко С.Г. Методичний супровід професійного зростання викладача. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2016. № 2 (12). С.238-243.

36. Муромець В.Г. Науково-методичний супровід формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. Збірник наукових праць*. 2012. Випуск 16. Книга 2. С.321-329.

37. Низковська О. Як створити інноваційне розвивальне предметне середовище. URL: <https://svitloforchuk.ck.ua/?p=1945>

38. Новий словник української мови (2001) / Укл. В. Яременко, О. Сліпушко. К.; Аконт. С. 305., том 2 (Серія «Нові словники»)

39. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проєктування: навч.-метод. посібник / О. Д. Рейпольська, І. М. Гудим, Л. І. Зайцева, І. В. Луценко, В. О. Луценко, Г. Г. Цветкова ; за ред. О. Д. Рейпольської. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 222 с.

40. Половіна О.А, Кондратець І.В. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до психолого-педагогічного супроводу розвитку дітей раннього віку. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2022. №15. С. 119-128.

41. Пометун О., Гупан Н. Структурно-функціональний аналіз феномена освітнього середовища. *Імплементція концепції інклюзивної освіти: 26 проблеми та перспективи: матеріали Першої Міжнародної науковопрактичної конференції 07–08 жовтня 2020 року, м. Умань. Умань: УДПУ, 2020. С. 94–98.*

42. Потапчук І.В. Проєктування закладів дошкільної освіти: зарубіжний досвід. *Технічні науки*. 2020. №3. С.99-110.

43. Про дошкільну освіту. Закон України №3788-IX від 06.06.2024 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20/stru>

44. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція. Наказ Міністерства освіти України від 12 січня 2021 року № 33.

45. Про затвердження Орієнтовних переліків матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення закладу дошкільної освіти. Наказ Міністерства освіти України від 13.08.2025 року № 1138. <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-orientovnykh-perelikiv-materialno-tekhnichnoho-navchalno-metodychnoho-ta-informatsiinoho-zabezpechennia-zakladu-doshkilnoi-osvity-2>

46. Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти», затверджений Наказом Міністерства економіки України від 19.10.2021 р.

47. Романенко Т.В. Розвивальне середовище для дітей раннього віку. URL: <https://naurok.com.ua/rozvivalne-seredovische-dlya-ditey-rannogo-viku-267051.html>

48. Співакова І.Б. Інноваційний розвиток вчителя в системі методичної роботи закладу загальної середньої освіти. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Київський столичний університет імені Б.Грінченка. Київ. 2020.

49. Смольникова Г. Стаття «Особливості розвитку психічних процесів у дітей раннього віку»: elibrary.kubg.edu.ua

50. Смолук С.В. Сутність поняття «розвивальне середовище» закладу дошкільної освіти. *Педагогіка*. 2020. №31. С.150-163.

51. Смолук С.В. Створення розвивального освітнього середовища в умовах закладу дошкільної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2019. № 14. т. 2. С. 188-191.

52. Соколовська Н. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти. URL: <https://ped.kpnu.edu.ua/2024/10/11/osvitnie-seredovyshche-zakladu-doshkilnoi-osvity/>

53. Сисоєва С.О. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку: новий погляд. *Вісник НАПН України*. 2020. №2(1). С.1-10.

54. Термінологічний словник викладача фахового коледжу / Лузан П. Г., Пащенко Т. М., Мося' І. А., Остапенко А. В., Ямковий О. Ю.; за наук. ред. О. А. Тітової. – Київ: ІПО НАПН України, 2023. – 112 с.

55. Трасковська К.О. Створення розвивального освітнього мовленнєвого середовища в дошкільному навчальному закладі. URL: <https://vseosvita.ua/library/stvorennia-rozvivalnogo-osvitnogo-movlenneвого-seredovisa-v-doskilnomu-navcalnomu-zakladi-439245.html>

56. Тропіна М.А. Методична розробка «Ергономічні підходи щодо організації сучасного освітнього середовища». URL: <https://naurok.com.ua/metodichna-rozrobka-ergonomichni-pidhodi-schodo-organizaci-suchasnogo-osvitnogo-seredovischa-191406.html>

57. Шинкар Т.Ю. Методичний супровід освітнього процесу в групах дітей раннього віку засобом ІКТ: дефінітивний аналіз. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2022. №2. С.245-249.

58. Щодо організації дошкільної освіти дітей у 2025/2026 навчальному році. Лист Міністерства освіти і науки України від 28.08.2025 року №1/17853-25

59. Яким має бути освітнє середовище. URL: <https://ezavdnz.expertus.com.ua/915965>

ДОДАТКИ

Додаток А

Складники універсального дизайну ЗДО

1) будівля закладу.

2) прибудинкова територія закладу.

3) інтер'єр будівлі ЗДО.

4) освітні осередки в ЗДО.

5) побудова освітніх процесів.

Використані джерела

1. Гавриш Н.В., Рагозіна В.В., Васильєва С.А. Дидактико-методичний супровід освітнього процесу в групах раннього віку. *Наукові записки. Педагогічні науки*. 2021. Випуск 199. С.19-24.

2. Галушка А.М., Ходунова В.Л. Щодо особливостей створення розвивального середовища для дітей раннього віку в закладі дошкільної

освіти. *Матеріали конференції Міжнародної наукової ліги*. 2020. Том 2. С.76-77.

3. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження. Упоряд.: О.Г.Косенчук, І.М.Новик, О.А.Венгловська, Л.В.Кузьменко. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 240с.

4. Коваленко О.В., Кирилова І.О. Методичний супровід педагогів як засіб підвищення якості сенсорно-пізнавального розвитку дітей у ЗДО. *Young Scientist*. 2020. № 7 (83). С.35-39.

5. Коваленко О., Літченко О. Сучасний погляд на розвивальне середовище для дітей раннього і дошкільного віку. *Grail of Science*. 2023. № (34). С. 317–322.

6. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Вивчаємо новий документ разом з батьками та вчителями початкової школи. URL: <http://leleka.rv.ua/konceptsiya-osvity-ditey-rann-ogo-ta-doshkil-nogo-viku.-vyvchayemo-novyy-dokument-razom-z-bat-kamy-ta-vchytelyamy-pochatkovoyi-shkoly-12.html>

7. Сисоєва С.О. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку: новий погляд. *Вісник НАПН України*. 2020. №2(1). С.1-10.

8. Шинкар Т.Ю. Методичний супровід освітнього процесу в групах дітей раннього віку засобом ІКТ: дефінітивний аналіз. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2022. №2. С.245-249.

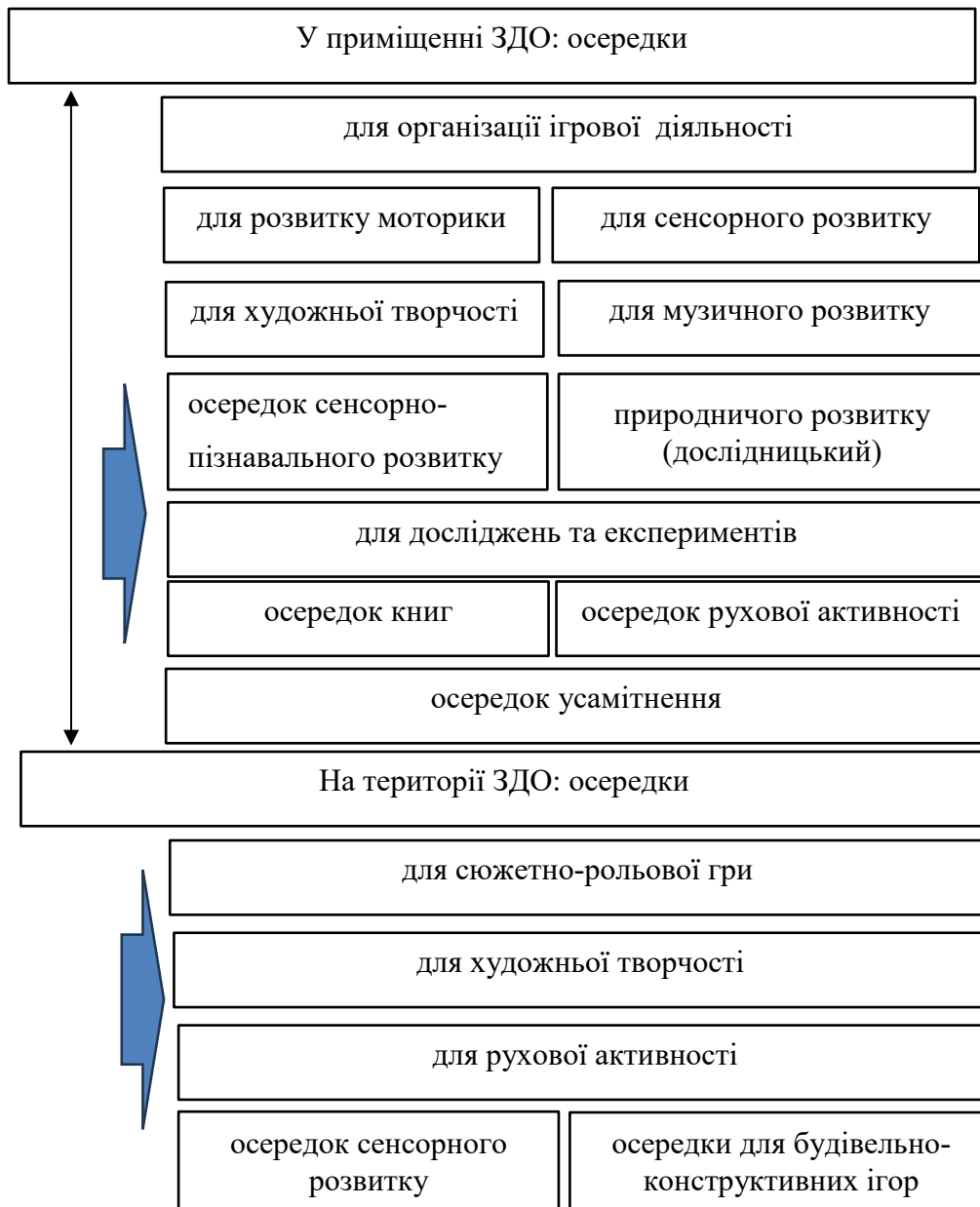

Рис.1.1. Осередки для розвитку дітей раннього віку [44]

Джерело: складено автором

Вектори діагностики стану розвивального середовища та організації методичного супроводу в групах дітей раннього віку

(констатувальний етап)

1. Діагностика внутрішніх ресурсів створення розвивального середовища в групах раннього віку.

1.1. Інтелектуальний капітал. Критеріями для оцінювання були наступні:

— достатність вихователів для повноцінного створення розвивального середовища;

— рівень кваліфікації вихователів для повноцінного створення розвивального середовища;

— успішність досвіду вихователів для повноцінного створення розвивального середовища;

1.2. Психолого-педагогічні умови. Критеріями для оцінювання були наступні:

— дієвість моделі педагогіки партнерства при створенні розвивального середовища;

— дієвість моделі соціального партнерства при створенні розвивального середовища;

1.3. Матеріально-технічні ресурси. Критеріями для оцінювання наступні:

— достатність та якість навчально-дидактичних матеріалів для створення ефективного розвивального середовища;

— рівень оснащення осередків (в розрізі основних типів) з точки зору забезпечення умов для створення ефективного розвивального середовища і задоволення потреб дітей;

1.4. Санітарно-гігієнічні умови. Критерієм для оцінювання є відповідність оснащення ЗДО всім необхідним з точки зору дотримання гігієни та безпечного перебування в закладі дітей (дотримання педагогами вимог до охорони праці та техніки безпеки).

1.5. Ергономічні умови. Критеріями для оцінювання були наступні:

— дотримання ергономічних умов в будівлі закладу (використання якісних будівельних матеріалів, дотримання технік безпеки з точки зору розташування електричних приладів, розеток тощо);

— дотримання ергономічних умов на прибудинковій території (використання якісних будівельних матеріалів, дотримання вимог безпеки на дитячих майданчиках);

1.6. Естетичні умови. Критеріями для оцінювання будуть наступні:

— достатність використання в оформленні приміщень творів мистецтва та креативних підходів;

— використання в оформленні будівель (дитячі майданчики) творів мистецтва та креативних підходів.

2. Діагностика компонентів розвивального освітнього середовища із врахуванням підходів до класифікації середовищ (підхід Корж Т.) (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

Критерії для діагностики компонентів розвивального середовища в групах
раннього віку в СДП «Червона Шапочка»

№	Компонент	Критерії
1	2	3
1	Природне середовище	1. відповідність аспектів створення розвивального середовища структурі компонентів природного середовища

		2.ступінь оволодіння дітьми раннього віку елементарними уявленнями про явища природи 3.дієвість моделі взаємозв'язків між елементарними уявленнями про явища природи
2	Предметно-ігрове середовище	1.дотримання техніки безпеки в предметно-ігровому середовищі 2.достатність навчально-дидактичних матеріалів, іграшок тощо для організації освітнього процесу та створення розвивального середовища 3.задоволення потреб дитини в реалізації ігрового задуму, розвитку, прояву ініціативності та самостійності
3	Середовище власного «Я» дитини	1.достатність навчально-дидактичних матеріалів, іграшок тощо для підвищення ефективності здоров'язбережувальної діяльності

Джерело: складено автором (на основі розробок Корж Т.)

3. Діагностика компонентів розвивального освітнього середовища із врахуванням підходів до виокремлення трьох структурних блоків (підхід Карабаєвої І.І.).

3.1. Просторово-предметний компонент. Критеріями для оцінювання були наступні:
— відповідність умов просторового орієнтування приміщення ЗДО для організації освітніх процесів, в тому числі і дотримання умов універсального дизайну;

— достатність наявності сучасних засобів для організації освітніх процесів, в тому числі і мультимедійних, навчально-дидактичних матеріалів;

3.2. Психодидактичний компонент. Критеріями для оцінювання були наступні:

— відповідність змісту освітніх напрямів для створення сприятливого розвивального середовища в групах раннього віку;

— відповідність освітніх технологій для створення сприятливого розвивального середовища.

4. Методичний супровід створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку.

Використані джерела

1. Гавриш Н.В., Рагозіна В.В., Васильєва С.А. Дидактико-методичний супровід освітнього процесу в групах раннього віку. *Наукові записки. Педагогічні науки*. 2021. Випуск 199. С.19-24.
2. Галушка А.М., Ходунова В.Л. Щодо особливостей створення розвивального середовища для дітей раннього віку в закладі дошкільної освіти. *Матеріали конференції Міжнародної наукової ліги*. 2020. Том 2. С.76-77.

3. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження. Упоряд.: О.Г.Косенчук, І.М.Новик, О.А.Венгловська, Л.В.Кузьменко. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 240с.
4. Коваленко О.В., Кирилова І.О. Методичний супровід педагогів як засіб підвищення якості сенсорно-пізнавального розвитку дітей у ЗДО. *Young Scientist*. 2020. № 7 (83). С.35-39.
5. Коваленко О., Літченко О. Сучасний погляд на розвивальне середовище для дітей раннього і дошкільного віку. *Grail of Science*. 2023. № (34). С. 317–322.
6. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Вивчаємо новий документ разом з батьками та вчителями початкової школи. URL: <http://leleka.rv.ua/konceptsiya-osvity-ditey-rann-ogo-ta-doshkil-nogo-viku.-vyvchayemo-novyy-dokument-razom-z-bat-kamy-ta-vchytelyamy-pochatkovoyi-shkoly-12.html>
7. Сисоєва С.О. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку: новий погляд. *Вісник НАПН України*. 2020. №2(1). С.1-10.
8. Шинкар Т.Ю. Методичний супровід освітнього процесу в групах дітей раннього віку засобом ІКТ: дефінітивний аналіз. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2022. №2. С.245-249.

**Методика щодо підбору критеріїв для діагностики стану
розвивального середовища та організації методичного супроводу
в групах раннього віку в СДП «Червона Шапочка»**

№	Аспект діагностування	Критерії
1	2	3
1	Інтелектуальний капітал	1. достатність вихователів для повноцінного створення розвивального середовища; 2. рівень кваліфікації вихователів для повноцінного створення розвивального середовища; 3. успішність досвіду вихователів для повноцінного створення розвивального середовища
2	Психолого- педагогічні умови	1. дієвість моделі педагогіки партнерства при створенні розвивального середовища; 2. дієвість моделі соціального партнерства; 3. відповідність змісту освітніх напрямів для створення сприятливого розвивального середовища в групах раннього віку; 4. відповідність освітніх технологій для створення сприятливого розвивального середовища (використання інноваційних освітніх технологій, можливостей цифрових інструментів тощо)
3	Матеріально- технічні ресурси	1. достатність та якість навчально-дидактичних матеріалів для створення ефективного розвивального середовища; 2. рівень оснащення осередків (в розрізі основних типів) з точки зору забезпечення умов для створення ефективного розвивального середовища і задоволення потреб дітей 3. достатність наявності сучасних засобів для організації освітніх процесів
4	Санітарно- гігієнічні умови	1. відповідність оснащення всім необхідним з точки зору дотримання гігієни та безпечного перебування в закладі дітей (дотримання педагогами вимог до охорони праці та техніки безпеки)
5	Ергономічні умови	1. дотримання ергономічних умов в будівлі закладу (використання якісних будівельних матеріалів, дотримання технік безпеки з точки зору розташування електричних приладів, розеток тощо); 2. дотримання ергономічних умов на прибудинковій території (використання якісних будівельних матеріалів, дотримання вимог безпеки на дитячих майданчиках); 3. відповідність умов просторового орієнтування приміщення ЗДО для організації освітніх процесів, в тому числі і дотримання умов універсального дизайну
6	Естетичні умови	1. достатність використання в оформленні приміщень творів мистецтва та креативних підходів; 2. використання в оформленні будівель (дитячі майданчики) творів мистецтва та креативних підходів
7	Природне середовище	1. відповідність аспектів створення розвивального середовища структурі компонентів природного середовища

		2. ступінь оволодіння дітьми раннього віку елементарними уявленнями про явища природи, виховання любові до природи та бережливого ставлення (дієвість моделі взаємозв'язків між елементарними уявленнями про явища природи)
8	Середовище власного «Я» дитини	1. достатність навчально-дидактичних матеріалів, іграшок тощо для підвищення ефективності здоров'язбережувальної діяльності
9	Методичний супровід створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку	1. оцініть дієвість інструментів для професійного розвитку вихователів 2. оцініть рівень мотивації вихователів до сприяння створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку 3. оцініть ступінь розуміння вихователями призначення осередків в групах раннього віку та їх наповнення 4. оцініть рівень вмінь вихователів щодо складання програм розвитку дітей раннього віку із використанням наявних ресурсів

Джерело: складено автором

Питання до вихователів для діагностики стану розвивального середовища та організації методичного супроводу в групах раннього віку в СДП «Червона Шапочка»

№	Аспект діагностування	Пошукові запитання / варіанти відповідей
1	2	3
1	Запитання для формування портрету респондента	
1.1	Досвід роботи загальний	а) до 5 років; б) від 5 до 10 років; в) від 10 до 20 років; г) більше 20 років
1.2	Досвід роботи в групах раннього віку	а) до 5 років; б) від 5 до 10 років; в) від 10 до 20 років; г) більше 20 років
1.3	Досвід участі в заходах із питань розробки моделі методичного супроводу створення розвивального середовища в групах раннього віку	а) так; б) ні
1.4	Бажання щодо майбутньої участі в заходах із вдосконалення розвивального середовища	а) так; б) ні
1.5	Якщо Ви маєте бажання щодо участі, то яку роль Ви оберете при цьому?	а) ініціатор ідей; б) виконавець
2	Запитання за критеріями діагностики стану розвивального середовища в групах раннього віку	
2.1	Інтелектуальний капітал	1.Оцініть достатність вихователів для повноцінного створення розвивального середовища а) достатньо; б) достатньо, проте персонал потребує додаткового навчання та організації зі сторони керівника; в) недостатньо 2. Оцініть рівень кваліфікації вихователів для повноцінного створення розвивального середовища а) кваліфікація висока; б) кваліфікація висока, проте персонал потребує додаткового навчання та організації зі сторони керівника; в) кваліфікація недостатня 3.Оцініть успішність досвіду вихователів для повноцінного створення розвивального середовища а) досвід наявний, готовий поділитись; б) досвід наявний, проте вважаю, що він не може бути імплементований в СДП «Червона Шапочка»; в) не маю досвіду
2.2	Психолого-педагогічні умови	1.Оцініть дієвість моделі педагогіки партнерства при створенні розвивального середовища а) модель дієва, взаємодії злагоджені, коректно вибудовані; б) модель дієва, проте процеси не регламентовані, існують випадки порушення взаємодій, заходи реалізуються не часто; в) модель недієва, не відповідає потребам закладу, учасники не мотивовані до взаємодій 2. Оцініть дієвість моделі соціального партнерства а) модель дієва, взаємодії злагоджені, коректно вибудовані; б) модель дієва, проте процеси не регламентовані, існують випадки порушення взаємодій, заходи реалізуються не часто; в) модель недієва, не відповідає потребам закладу, учасники не мотивовані до взаємодій 3.Оцініть відповідність змісту освітніх напрямів для створення сприятливого розвивального середовища в групах раннього віку а) зміст освітніх напрямів повністю відповідає цілям щодо створення сприятливого розвивального середовища в групах раннього віку; б) зміст освітніх напрямів

		відповідає вимогам Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина», проте вихователі не проявляють ініціативи для її покращення; в) зміст освітніх напрямків для створення сприятливого розвивального середовища потребує перегляду для підвищення ефективності освітньої діяльності 4. Оцініть відповідність освітніх технологій для створення сприятливого розвивального середовища (використання інноваційних освітніх технологій, можливостей цифрових інструментів, онлайн-платформ тощо) а) вихователі використовують активно цифрові інструменти, онлайн-платформи тощо для організації освітніх процесів, діляться досвідом, проходять навчання; б) вихователі вважають необхідним використання інноваційних освітніх технологій, проте бракує знань (необхідним є проведення додаткового навчання); в) вихователі не прагнуть до використання інноваційних освітніх технологій та не мають бажання до додаткового навчання
2.3	Матеріально-технічні ресурси	1. Оцініть достатність та якість навчально-дидактичних матеріалів для створення ефективного розвивального середовища а) якість висока, матеріалів достатньо; б) доцільно придбати нові навчально-дидактичні матеріали 2. Оцініть рівень оснащення осередків (в розрізі основних типів) з точки зору забезпечення умов для створення ефективного розвивального середовища і задоволення потреб дітей а) рівень оснащення високий; б) рівень оснащення недостатній 3. Оцініть достатність наявності сучасних засобів для організації освітніх процесів а) цілком достатньо; б) недостатньо для повноцінного створення розвивального середовища
2.4	Санітарно-гігієнічні умови	1. Оцініть відповідність оснащення всім необхідним з точки зору дотримання гігієни та безпечного перебування в закладі дітей (дотримання педагогами вимог до охорони праці та техніки безпеки) а) вимоги дотримуються; б) вимоги дотримані, проте доцільним є оновлення оснащення туалетних кімнат; в) вимоги не дотримуються
2.5	Ергономічні умови	1. Оцініть ступінь дотримання ергономічних умов в будівлі закладу (використання якісних будівельних матеріалів, дотримання технік безпеки з точки зору розташування електричних приладів, розеток тощо) а) повністю дотримані; б) дотримуються, проте варто провести косметичний ремонт; в) не дотримані 2. Оцініть ступінь дотримання ергономічних умов на прибудинковій території (використання якісних будівельних матеріалів, дотримання вимог безпеки на дитячих майданчиках) а) повністю дотримані; б) дотримуються, проте варто провести косметичний ремонт; в) не дотримані 3. Оцініть відповідність умов просторового орієнтування приміщення ЗДО для організації освітніх процесів а) повністю відповідають; б) відповідають, проте варто провести косметичний ремонт; в) не відповідають
2.6	Естетичні умови	1. Оцініть достатність використання в оформленні приміщень творів мистецтва та креативних підходів а) доречно використані; б) використані, проте потребують оновлення (фарбування, додаткове оформлення тощо); в) не використані 2. Оцініть достатність використання в оформленні будівель (дитячі майданчики) творів мистецтва та креативних підходів а) доречно використані; б) використані, проте потребують оновлення (фарбування, додаткове оформлення тощо); в) не використані
2.7	Природне середовище	1. Оцініть відповідність аспектів створення розвивального середовища структурі компонентів природного середовища а) повністю відповідають та гармонують із іншими компонентами розвивального середовища; б) відповідають, проте потребують перегляду із врахуванням освітніх напрямків; в) поверхово відповідають 2. Оцініть ступінь оволодіння дітьми раннього віку елементарними уявленнями про явища природи, виховання любові до природи та бережливого ставлення (дієвість моделі взаємозв'язків між елементарними уявленнями про явища природи) а) елементарні уявлення про явища природи, виховання любові до природи та бережливого ставлення в дітей сформовані (висока дієвість природного середовища); б) навички сформовані, проте потребують оновлення та розширення

		(середня дієвість природного середовища); в) елементарні уявлення про явища природи, виховання любові до природи та бережливого ставлення в дітей слабо сформовані (низька дієвість природного середовища)
2.8	Середовище власного «Я» дитини	1. Оцініть достатність навчально-дидактичних матеріалів, іграшок тощо для підвищення ефективності здоров'язбережувальної діяльності а) навчально-дидактичних матеріалів, іграшок тощо для повноцінного орієнтування дитини в умовах свого розвитку, показниках здоров'я достатньо; б) навчально-дидактичних матеріалів, іграшок тощо для повноцінного орієнтування дитини в умовах свого розвитку, показниках здоров'я достатньо, проте варто оновити навчально-методичну базу; в) навчально-дидактичних матеріалів, іграшок тощо для повноцінного орієнтування дитини в умовах свого розвитку, показниках здоров'я не достатньо
2.9	Методичний супровід створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку	1. Оцініть дієвість інструментів для професійного розвитку вихователів а) інструменти дієві (навчання, обмін досвідом, тематичні конференції тощо) в межах кошторису витрат закладу; б) інструменти дієві (навчання, обмін досвідом, тематичні конференції тощо), проте потребують фінансування за власний кошт; в) можливостей для професійного розвитку вихователів недостатньо 2. Оцініть рівень мотивації вихователів до сприяння створення розвивального середовища для дітей раннього віку а) рівень мотивації високий (матеріальний та нематеріальний компонент); б) рівень мотивації середній (матеріальний та нематеріальний компонент); в) рівень мотивації низький (матеріальний та нематеріальний компонент) 3. Оцініть ступінь розуміння призначення осередків в групах раннього віку та їх наповнення а) скоріш розумію, ніж не розумію; б) скоріш не розумію, ніж розумію; в) повністю розумію; г) не розумію, потребу підтримки та навчання 4. Оцініть рівень вмінь вихователів щодо складання програм розвитку дітей раннього віку із використанням наявних ресурсів а) вмію складати програми розвитку для дітей раннього віку із використанням наявних ресурсів, готова (ий) ділитись досвідом; б) вмію складати програми розвитку для дітей раннього віку із використанням наявних ресурсів, проте іноді маю складнощі та потребую допомоги та навчання; в) не вмію складати програми розвитку для дітей раннього віку із використанням наявних ресурсів, обов'язково потребую додаткового навчання

Джерело: складено автором

Анкета для опитування вихователів СДП «Червона Шапочка» із метою діагностики стану розвивального середовища та організації методичного супроводу в групах раннього віку

B *I* U

Опис форми

Блок 1. Запитання для формування портрету респондента

Формування портрету респондента

№	Критерії	Відповіді
1	2	3
1	Досвід роботи загальний	а) до 5 років – 1 (16,67% вибірки) б) від 5 до 10 років – 2 (33,33% вибірки) в) від 10 до 20 років – 3 (50,00% вибірки) г) більше 20 років - 0
2	Досвід роботи в групах раннього віку	а) до 5 років – 1 (16,67% вибірки) б) від 5 до 10 років – 2 (33,33% вибірки) в) від 10 до 20 років – 3 (50,00% вибірки) г) більше 20 років - 0
3	Досвід участі в заходах із питань розробки моделі методичного супроводу створення розвивального середовища в групах раннього віку	а) так – 1 (16,67% вибірки) б) ні – 5 (83,33% вибірки)
4	Бажання щодо майбутньої участі в заходах із вдосконалення розвивального середовища (розробка моделі)	а) так – 3 (50,00% вибірки) б) ні – 3 (50,00% вибірки)
5	Якщо Ви маєте бажання щодо участі, то яку роль Ви оберете при цьому?	а) ініціатор ідей - 1 (16,67% вибірки) б) виконавець – 5 (83,33% вибірки)

Джерело: складено автором

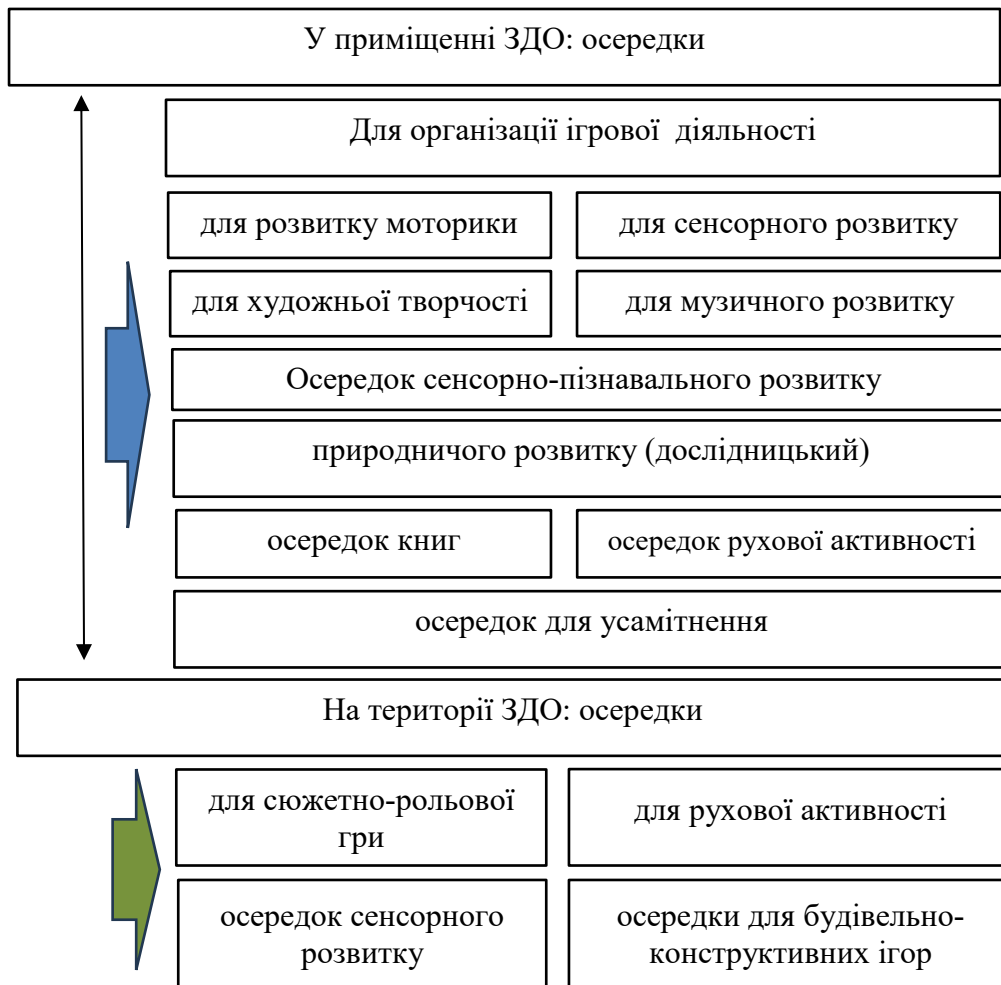

Рис.2.12. Осередки для розвитку дітей раннього віку в СДП «Червона Шапочка»

Джерело: складено автором

**Оцінювання поточного стану створення розвивального
середовища в групах дітей раннього віку / діагностика організації
методичного супроводу створення розвивального середовища
в СДП «Червона Шапочка»**

№	Запитання / вихователь	3 бали	2 бали	1 бал	
1	2	3	4	5	6
2.1	Інтелектуальний капітал	18	22	1	2,28
	Оцініть достатність вихователів для повноцінного створення розвивального середовища	6	6	1	2,17
	1	3			
	2		2		
	3			1	
	4	3			
	5		2		
	6		2		
	Оцініть рівень кваліфікації вихователів для повноцінного створення розвивального середовища	6	8	0	2,33
	1	3			
	2		2		
	3		2		
	4	3			
	5		2		
	6		2		
	Оцініть успішність досвіду вихователів	6	8	0	2,33
	1	3			
	2		2		
	3		2		
	4	3			
	5		2		
	6		2		
2.2	Психолого-педагогічні умови	27	12	9	2,00
	Оцініть дієвість моделі педагогіки партнерства при створенні розвивального середовища	3	4	3	1,67
	1			1	
	2	3			
	3		2		
	4			1	
	5			1	
	6		2		
	Оцініть дієвість моделі соціального партнерства	3	2	4	1,50
	1			1	
	2	3			
	3		2		
	4			1	
	5			1	
	6			1	

	Оцініть відповідність змісту освітніх напрямів для створення сприятливого розвивального середовища в групах раннього віку	18	0	0	3,00
	1	3			
	2	3			
	3	3			
	4	3			
	5	3			
	6	3			
	Оцініть відповідність методів виховання для створення сприятливого розвивального середовища (використання інноваційних освітніх технологій, можливостей цифрових інструментів, онлайн-платформ тощо)	3	6	2	1,83
	1	3			
	2			1	
	3		2		
	4		2		
	5		2		
	6			1	
2.3	Матеріально-технічні ресурси	3	32	1	2,00
	Оцініть достатність та якість навчально-дидактичних матеріалів для створення ефективного розвивального середовища	3	10	0	2,17
	1	3			
	2		2		
	3		2		
	4		2		
	5		2		
	6		2		
	Оцініть рівень оснащення осередків (в розрізі основних типів) з точки зору забезпечення умов для створення ефективного розвивального середовища і задоволення потреб дітей	0	12	0	2,00
	1		2		
	2		2		
	3		2		
	4		2		
	5		2		
	6		2		
	Оцініть достатність наявності сучасних засобів для організації освітніх процесів	0	10	1	1,83
	1			1	
	2		2		
	3		2		
	4		2		
	5		2		
	6		2		
2.4	Санітарно-гігієнічні умови	6	8	0	2,33
	Оцініть відповідність оснащення всім необхідним з точки зору дотримання гігієни та безпечного перебування в закладі дітей (дотримання педагогами вимог до охорони праці та техніки безпеки)	6	8	0	2,33
	1	3			
	2		2		
	3	3			
	4		2		

	5		2		
	6		2		
2.5	Ергономічні умови	9	26	2	2,06
	Оцініть ступінь дотримання ергономічних умов в будівлі закладу (використання якісних будівельних матеріалів, дотримання технік безпеки тощо)	3	10	0	2,17
	1	3			
	2		2		
	3		2		
	4		2		
	5		2		
	6		2		
	Оцініть ступінь дотримання ергономічних умов на прибудинковій території (використання якісних будівельних матеріалів, дотримання вимог безпеки на дитячих майданчиках)	3	6	2	1,83
	1		2		
	2	3			
	3			1	
	4		2		
	5		2		
	6			1	
	Оцініть відповідність умов просторового орієнтування приміщення ЗДО для організації освітніх процесів, в тому числі і дотримання умов універсального дизайну	3	10	0	2,17
	1	3			
	2		2		
	3		2		
	4		2		
	5		2		
	6		2		
2.6	Естетичні умови	9	18	0	2,25
	Оцініть достатність використання в оформленні приміщень творів мистецтва та креативних підходів	6	8	0	2,33
	1	3			
	2		2		
	3	3			
	4		2		
	5		2		
	6		2		
	Оцініть достатність використання в оформленні будівель (дитячі майданчики) творів мистецтва та креативних підходів	3	10	0	2,17
	1		2		
	2	3			
	3		2		
	4		2		
	5		2		
	6		2		
2.7	Природне середовище	6	12	4	1,83
	Оцініть відповідність аспектів створення розвивального середовища структурі компонентів природного середовища	6	6	1	2,17
	1			1	
	2		2		

	3	3			
	4		2		
	5	3			
	6		2		
	Оцініть ступінь оволодіння елементарними уявленнями про явища природи, виховання любові до природи та бережливого ставлення	0	6	3	1,50
	1		2		
	2			1	
	3		2		
	4			1	
	5			1	
	6		2		
2.8	Середовище власного «Я» дитини	6	8	0	2,33
	Оцініть достатність навчально - дидактичних матеріалів, іграшок тощо для підвищення ефективності здоров'язбережувальної діяльності	6	8	0	2,33
	1	3			
	2		2		
	3	3			
	4		2		
	5		2		
	6		2		
2.9	Методичний супровід створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку	18	16	10	1,83
	Оцінка дієвості інструментів для професійного розвитку вихователів	3	4	3	1,67
	1		2		
	2	3			
	3			1	
	4		2		
	5			1	
	6			1	
	Оцінка рівня мотивації вихователів до сприяння створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку	3	0	5	1,33
	1			1	
	2			1	
	3	3			
	4			1	
	5			1	
	6			1	
	Оцінка ступеня розуміння призначення осередків в групах раннього віку та їх наповнення	6	6	1	2,17
	1		2		
	2		2		
	3	3			
	4		2		
	5			1	
	6	3			
	Загальна оцінка				2,10

Використані джерела

1. Гавриш Н.В., Рагозіна В.В., Васильєва С.А. Дидактико-методичний супровід освітнього процесу в групах раннього віку. *Наукові записки. Педагогічні науки*. 2021. Випуск 199. С.19-24.
2. Галушка А.М., Ходунова В.Л. Щодо особливостей створення розвивального середовища для дітей раннього віку в закладі дошкільної освіти. *Матеріали конференції Міжнародної наукової ліги*. 2020. Том 2. С.76-77.
3. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження. Упоряд.: О.Г.Косенчук, І.М.Новик, О.А.Венгловська, Л.В.Кузьменко. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 240с.
4. Коваленко О.В., Кирилова І.О. Методичний супровід педагогів як засіб підвищення якості сенсорно-пізнавального розвитку дітей у ЗДО. *Young Scientist*. 2020. № 7 (83). С.35-39.
5. Коваленко О., Літіченко О. Сучасний погляд на розвивальне середовище для дітей раннього і дошкільного віку. *Grail of Science*. 2023. № (34). С. 317–322.
6. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Вивчаємо новий документ разом з батьками та вчителями початкової школи. URL: <http://leleka.rv.ua/konceptsiya-osvity-ditey-rann-ogo-ta-doshkil-nogo-viku.-vyvchayemo-novyy-dokument-razom-z-bat-kamy-ta-vchytelyamy-pochatkovoyi-shkoly-12.html>
7. Сисоєва С.О. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку: новий погляд. *Вісник НАПН України*. 2020. №2(1). С.1-10.
8. Шинкар Т.Ю. Методичний супровід освітнього процесу в групах дітей раннього віку засобом ІКТ: дефінітивний аналіз. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2022. №2. С.245-249.

Анкета для опитування вихователів СДП «Червона Шапочка» із метою діагностики стану розвивального середовища та організації методичного супроводу в групах раннього віку

Шановні колеги, в межах мого магістерського дослідження я оцінюю стан створення розвивального середовища в групах раннього віку із метою розробки та подальшої реалізації моделі методичного супроводу. Потребую вашої допомоги, як професіоналів своєї справи. Опитування конфіденційне, буде використане виключно в межах проведеного дослідження. Дякую за приділену увагу. Дуже ціную ваш досвід. Звертаю вашу увагу, що кожне запитання передбачає одиничний вибір варіанту відповіді.

Блок 1. Запитання для формування портрету респондента

1.1. Досвід роботи загальний

- а) до 5 років;
- б) від 5 до 10 років;
- в) від 10 до 20 років;
- г) більше 20 років

1.2. Досвід роботи в групах раннього віку

- а) до 5 років;
- б) від 5 до 10 років;
- в) від 10 до 20 років;
- г) більше 20 років

1.3. Досвід участі в заходах із питань розробки моделі методичного супроводу створення розвивального середовища в групах раннього віку

- а) так;
- б) ні

1.4. Бажання щодо майбутньої участі в заходах із вдосконалення розвивального середовища (розробка моделі методичного супроводу)

- а) так;
- б) ні

1.5. Якщо Ви маєте бажання щодо участі, то яку роль Ви оберете при цьому?

- а) ініціатор ідей;
- б) виконавець

Блок 2. Запитання за критеріями діагностики стану розвивального середовища в групах раннього віку

Блок 2.1. Інтелектуальний капітал

2.1.1. Оцініть достатність вихователів для повноцінного створення розвивального середовища

- а) достатньо;
- б) достатньо, проте персонал потребує додаткового навчання та організації зі сторони керівника;
- в) недостатньо

2.1.2. Оцініть рівень кваліфікації вихователів для повноцінного створення розвивального середовища

- а) кваліфікація висока;

б) кваліфікація висока, проте персонал потребує додаткового навчання та організації зі сторони керівника;

в) кваліфікація недостатня

2.1.3.Оцініть успішність досвіду вихователів для повноцінного створення розвивального середовища

а) досвід наявний, готовий поділитись;

б) досвід наявний, проте вважаю, що він не може бути імplementований в СДП «Червона Шапочка»;

в) не маю досвіду

Блок 2.2. Психолого-педагогічні умови

2.2.1.Оцініть дієвість моделі педагогіки партнерства при створенні розвивального середовища

а) модель дієва, взаємодії злагоджені, коректно вибудовані;

б) модель дієва, проте процеси не зарегламентовані, існують випадки порушення взаємодій, заходи реалізуються не часто;

в) модель недієва, не відповідає потребах закладу, учасники не мотивовані до взаємодій

2.2.2. Оцініть дієвість моделі соціального партнерства

а) модель дієва, взаємодії злагоджені, коректно вибудовані;

б) модель дієва, проте процеси не зарегламентовані, існують випадки порушення взаємодій, заходи реалізуються не часто;

в) модель недієва, не відповідає потребах закладу, учасники не мотивовані до взаємодій

2.2.3.Оцініть відповідність змісту освітніх напрямів для створення сприятливого розвивального середовища в групах раннього віку

а) зміст освітніх напрямів повністю відповідає цілям щодо створення сприятливого розвивального середовища в групах раннього віку;

б) зміст освітніх напрямів відповідає вимогам Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина», проте вихователі не проявляють ініціативи для її покращення;

в) зміст освітніх напрямків для створення сприятливого розвивального середовища потребує перегляду для підвищення ефективності освітньої діяльності

2.2.4. Оцініть відповідність освітніх технологій для створення сприятливого розвивального середовища (використання інноваційних освітніх технологій, можливостей цифрових інструментів, онлайн-платформ тощо)

а) вихователі використовують активно цифрові інструменти, онлайн-платформи тощо для організації освітніх процесів, діляться досвідом, проходять навчання;

б) вихователі вважають необхідним використання інноваційних освітніх технологій, проте бракує знань (необхідним є проведення додаткового навчання);

в) вихователі не прагнуть до використання інноваційних освітніх технологій та не мають бажання до додаткового навчання

Блок 2.3. Матеріально-технічні ресурси

2.3.1.Оцініть достатність та якість навчально-дидактичних матеріалів для створення ефективного розвивального середовища

а) якість висока, матеріалів достатньо;

б) доцільно придбати нові навчально-дидактичні матеріали

2.3.2.Оцініть рівень оснащення осередків (в розрізі основних типів) з точки зору забезпечення умов для створення ефективного розвивального середовища і задоволення потреб дітей

а) рівень оснащення високий;

б) рівень оснащення недостатній

2.3.3. Оцініть достатність наявності сучасних засобів для організації освітніх процесів

а) цілком достатньо;

б) недостатньо для повноцінного створення розвивального середовища

Блок 2.4. Санітарно-гігієнічні умови

2.4.1. Оцініть відповідність оснащення всім необхідним з точки зору дотримання гігієни та безпечного перебування в закладі дітей (дотримання педагогами вимог до охорони праці та техніки безпеки)

а) вимоги дотримуються;

б) вимоги дотримані, проте доцільним є оновлення оснащення туалетних кімнат;

в) вимоги не дотримуються

Блок 2.5. Ергономічні умови

2.5.1. Оцініть ступінь дотримання ергономічних умов в будівлі закладу (використання якісних будівельних матеріалів, дотримання технік безпеки з точки зору розташування електричних приладів, розеток тощо)

а) повністю дотримані;

б) дотримуються, проте варто провести косметичний ремонт;

в) не дотримані

2.5.2. Оцініть ступінь дотримання ергономічних умов на прибудинковій території (використання якісних будівельних матеріалів, дотримання вимог безпеки на дитячих майданчиках)

а) повністю дотримані;

б) дотримуються, проте варто провести косметичний ремонт;

в) не дотримані

2.5.3. Оцініть відповідність умов просторового орієнтування приміщення ЗДО для організації освітніх процесів

а) повністю відповідають;

б) відповідають, проте варто провести косметичний ремонт;

в) не відповідають

Блок 2.6. Естетичні умови

2.6.1. Оцініть достатність використання в оформленні приміщень творів мистецтва та креативних підходів

а) доречно використані;

б) використані, проте потребують оновлення (фарбування, додаткове оформлення тощо);

в) не використані

2.6.2. Оцініть достатність використання в оформленні будівель (дитячі майданчики) творів мистецтва та креативних підходів

а) доречно використані;

б) використані, проте потребують оновлення (фарбування, додаткове оформлення тощо);

в) не використані

Блок 2.7. Природне середовище

2.7.1. Оцініть відповідність аспектів створення розвивального середовища структурі компонентів природного середовища

а) повністю відповідають та гармонують із іншими компонентами розвивального середовища;

- б) відповідають, проте потребують перегляду із врахуванням освітніх напрямків;
- в) поверхово відповідають

2.7.2. Оцініть ступінь оволодіння дітьми раннього віку елементарними уявленнями про явища природи, виховання любові до природи та бережливого ставлення (дієвість моделі взаємозв'язків між елементарними уявленнями про явища природи)

- а) елементарні уявлення про явища природи, виховання любові до природи та бережливого ставлення в дітей сформовані (висока дієвість природного середовища);
- б) навички сформовані, проте потребують оновлення та розширення (середня дієвість природного середовища);
- в) елементарні уявлення про явища природи, виховання любові до природи та бережливого ставлення в дітей слабо сформовані (низька дієвість природного середовища)

Блок 2.8. Середовище власного «Я» дитини

2.8.1. Оцініть достатність навчально-дидактичних матеріалів, іграшок тощо для підвищення ефективності здоров'язбережувальної діяльності

- а) навчально-дидактичних матеріалів, іграшок тощо для повноцінного орієнтування дитини в умовах свого розвитку, показниках здоров'я достатньо;
- б) навчально-дидактичних матеріалів, іграшок тощо для повноцінного орієнтування дитини в умовах свого розвитку, показниках здоров'я достатньо, проте варто оновити навчально-методичну базу;
- в) навчально-дидактичних матеріалів, іграшок тощо для повноцінного орієнтування дитини в умовах свого розвитку, показниках здоров'я не достатньо

Блок 2.9. Методичний супровід створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку

2.9.1. Оцініть дієвість інструментів для професійного розвитку вихователів

- а) інструменти дієві (навчання, обмін досвідом, тематичні конференції тощо) в межах кошторису витрат закладу;
- б) інструменти дієві (навчання, обмін досвідом, тематичні конференції тощо), проте потребують фінансування за власний кошт;
- в) можливостей для професійного розвитку вихователів недостатньо

2.9.2. Оцініть рівень мотивації вихователів до сприяння створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку

- а) рівень мотивації високий (матеріальний та нематеріальний компонент);
- б) рівень мотивації середній (матеріальний та нематеріальний компонент);
- в) рівень мотивації низький (матеріальний та нематеріальний компонент)

2.9.3. Оцініть ступінь розуміння призначення осередків в групах раннього віку та їх наповнення

- а) скоріш розумію, ніж не розумію;
- б) скоріш не розумію, ніж розумію;
- в) повністю розумію;
- г) не розумію, потребу підтримки та навчання

2.9.4. Оцініть рівень вмінь вихователів щодо складання програм розвитку для дітей раннього віку із використанням наявних ресурсів

- а) вмію складати програми розвитку для дітей раннього віку із використанням наявних ресурсів, готова (ий) ділитись досвідом;
- б) вмію складати програми розвитку для дітей раннього віку із використанням наявних ресурсів, проте іноді маю складнощі та потребую допомоги та навчання;

в) не вмію складати програми розвитку для дітей раннього віку із використанням наявних ресурсів, обов'язково потребує додаткового навчання

Дякую за приділений час!

**Опитувальник для діагностики методичної діяльності вихователів
ЗДО (у формі бесіди)**

1. Як Ви працюєте над підвищенням своєї фахової та методичної кваліфікації? *(зокрема із питань організації методичного супроводу створення розвивального середовища)* (можливі варіанти відповідей - індивідуальні консультації, ділові ігри, тренінги, дискусії, обмін досвідом, інші інтерактивні форми роботи, система постійно діючих семінарів, круглих столів, педагогічні майстерні, практикуми, вебінари, методичні семінари, науково-практичні конференції, виставки, презентації, школи майстерності, підготовка методичних кейсів тощо)

Більшість педагогів назвали тренінги, вебінари та семінари. Обмін досвідом практично не реалізується. Діяльність Школи майстерності в ЗДО не організоване.

2. Яким є власне бачення системи у своїй роботі? *(зокрема із питань організації методичного супроводу створення розвивального середовища)*

Вихователі при бесіді згадували переважно Плани самоосвіти, комплексного бачення системи у своїй роботі не сформовано

3. Чи можете Ви дати самооцінку своїй роботі з точки зору методичного супроводу створення розвивального освітнього середовища?

Вихователям важко було зорієнтуватись, оскільки відсутнє комплексне розуміння ідеальної моделі методичного супроводу створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку.

4. Наскільки глибоко Ви володієте нормативно-правовою базою із питань методичного супроводу створення розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку?

Вихователі назвали лише Закон України «Про дошкільну освіту», що свідчить про низький рівень обізнаності щодо нормативно-правового регулювання даного аспекту.

5. Наскільки ефективною є партнерська взаємодія вихователів груп раннього віку із вихователем-методистом із питань методичного супроводу створення розвивального освітнього середовища?

Вихователі не були впевнені в ефективності партнерських взаємодій із вихователем-методистом із питань методичного супроводу створення розвивального освітнього середовища в групах раннього віку.

6.Оцінювання рівня сформованості методичної грамотності вихователя (на основі відвідування занять, проведення бесід, анонімного опитування, проведення бесід із вихователями)

Складники	Низький (1 бал)	Середній (2 бали)	Високий (3 бали)	Разом	Середній бал
	Осіб	Осіб	Осіб		
знання психічного розвитку дитини	1	4	1	6	2,00
обізнаність з БКДО та програмно-методичним забезпеченням	2	2	2	6	2,00
знання, вміння і навички з усіх фахових методик	3	1	2	6	1,83
творча спрямованість методичної роботи вихователів	2	3	1	6	1,83
обізнаність і використання інноваційних, інтерактивних методів у своїй професійно-методичній роботі	2	2	2	6	2,00
самоорганізація, самовдосконалення методичної роботи, самоаналіз, самоставлення	3	3	0	6	1,50
педагогічно-методична майстерність вихователя	2	3	1	6	1,83
ступінь розуміння розміщення осередків в групах раннього віку, їх видів	1	3	2	6	2,17
Середній бал					1,90

Використані джерела

1. Гавриш Н.В., Рагозіна В.В., Васильєва С.А. Дидактико-методичний супровід освітнього процесу в групах раннього віку. *Наукові записки. Педагогічні науки*. 2021. Випуск 199. С.19-24.
2. Галушка А.М., Ходунова В.Л. Щодо особливостей створення розвивального середовища для дітей раннього віку в закладі дошкільної освіти. *Матеріали конференції Міжнародної наукової ліги*. 2020. Том 2. С.76-77.
3. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження. Упоряд.: О.Г.Косенчук, І.М.Новик, О.А.Венгловська, Л.В.Кузьменко. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 240с.

4. Коваленко О.В., Кирилова І.О. Методичний супровід педагогів як засіб підвищення якості сенсорно-пізнавального розвитку дітей у ЗДО. *Young Scientist*. 2020. № 7 (83). С.35-39.
5. Коваленко О., Літченко О. Сучасний погляд на розвивальне середовище для дітей раннього і дошкільного віку. *Grail of Science*. 2023. № (34). С. 317–322.
6. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Вивчаємо новий документ разом з батьками та вчителями початкової школи. URL: <http://leleka.rv.ua/konceptsiya-osvity-ditey-rann-ogo-ta-doshkil-nogo-viku.-vyvchayemo-novyy-dokument-razom-z-bat-kamy-ta-vchytelyamy-pochatkovoyi-shkoly-12.html>
7. Сисоєва С.О. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку: новий погляд. *Вісник НАПН України*. 2020. №2(1). С.1-10.
8. Шинкар Т.Ю. Методичний супровід освітнього процесу в групах дітей раннього віку засобом ІКТ: дефінітивний аналіз. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2022. №2. С.245-249.

Етапи реалізації моделі методичного супроводу створення розвивального середовища в групах раннього віку в ході експерименту

Етап	Мета етапу	Тривалість	Основні форми методичної роботи	Очікувані результати
Пошуково-розвідувальний	Комплексне вивчення наявного рівня готовності педагогів до створення розвивального середовища та аналіз існуючого предметно-просторового оточення	Вересень 2024 р. (4 тижні)	Анкетування вихователів, спостереження за освітнім процесом, експертна оцінка облаштування приміщень, аналіз планів роботи	Виявлення проблемних зон у організації середовища, визначення рівня професійної компетентності педагогів, складання індивідуальних планів методичного супроводу
Моделювальний	Надання методичної допомоги педагогам у створенні власної концепції організації розвивального середовища	Жовтень – листопад 2024 р. (8 тижнів)	Індивідуальні консультації, ділові ігри, тренінги з розвитку навичок спостереження, групові дискусії	Розробка кожним вихователем персонального проєкту організації предметно-просторового середовища власної групи
Проектувальний	Підготовка всіх суб'єктів освітнього процесу до запланованих нововведень	Грудень 2024 р. – січень 2025 р. (8 тижнів)	Постійно діючий семінар для педагогів, батьківські збори, майстер-класи з виготовлення дидактичних посібників	Формування спільного бачення перспектив розвитку середовища, розробка детального плану практичних дій, залучення батьків до співтворення

Практичного впровадження	Реалізація розроблених моделей організації розвивального середовища з систематичним моніторингом процесу	Лютий – липень 2025 р. (24 тижні)	Методичні наради з обміну досвідом, відеозаписи педагогічних практик, спостереження за діяльністю дітей, оперативна корекція елементів середовища	Трансформоване предметно-просторове середовище груп відповідно до вікових особливостей дітей, підвищення професійної майстерності педагогів
Рефлексивний	Комплексне оцінювання результатів упровадження моделі методичного супроводу	Серпень 2025 р. (4 тижні)	Повторне анкетування вихователів, експертна оцінка середовища, аналіз динаміки розвитку дітей, методичні семінари, презентації досвіду	Узагальнення результатів експериментальної роботи, визначення перспектив подальшого розвитку системи методичного супроводу

Джерело: складено автором

Конспект індивідуальної консультації для вихователів
«Принципи організації сенсорного осередку у групі раннього віку»

ЗДО № 456, дата проведення 08.11.2025

Мета консультації: дати уявлення про специфіку організації сенсорного осередку як базового елемента розвивального середовища для дітей раннього віку; розвинути навички проєктування змісту та структури сенсорної зони відповідно до вікових особливостей та індивідуальних потреб вихованців групи.

Категорія учасників: вихователі груп раннього віку (діти від 1,5 до 3 років).

Тривалість: 120 хвилин.

Структура консультації:

Консультація розпочинається з актуалізації теоретичних знань педагога про закономірності сенсорного розвитку дітей раннього віку. Вихователю пропонується пригадати основні положення концепції Ж. Піаже про сенсомоторну стадію інтелектуального розвитку, під час якої дитина пізнає властивості предметів через безпосередні маніпуляції з ними. Підкреслюється фундаментальна роль сенсорного досвіду у формуванні перцептивних еталонів, котрі становлять базу для подальшого когнітивного розвитку малюка.

Центральна частина консультації присвячується детальному розгляду вимог до облаштування сенсорного осередку у груповому приміщенні. Обговорюються питання оптимального розташування зони у просторі групи з урахуванням природного освітлення, віддаленості від джерел шуму, зручності доступу дітей. Аналізується необхідність забезпечення різноманітності сенсорних стимулів для активізації всіх видів чутливості малюка: тактильної, зорової, слухової, нюхової, смакової.

Особлива увага звертається на добір матеріалів для тактильної зони сенсорного осередку. Вихователь отримує рекомендації щодо створення панелей із тканин різної фактури (оксамит, льон, шовк, джинс, хутро), природних матеріалів (кора дерев, мох, листя, жолуді, каштани, шишки), побутових предметів (губки, щітки, пензлики). Підкреслюється важливість регулярного оновлення матеріалів відповідно до пори року, тематики освітньої роботи, зростання дослідницьких можливостей дітей.

Детально розглядаються варіанти організації столу для ігор із водою та сипучими матеріалами. Обговорюються санітарно-гігієнічні вимоги до обладнання, способи забезпечення безпечності під час самостійної діяльності малюків, методика поступового ускладнення завдань від простого переливання води до експериментів із плаванням і тонінням предметів. Вихователь отримує перелік необхідних допоміжних матеріалів: ємності різного об'єму, ложки, черпачки, сита, воронки, губки, іграшки для води.

Окремий блок консультації присвячується створенню сенсорних коробок із різноманітними наповнювачами. Аналізуються варіанти змісту коробок залежно від віку дітей: для малюків другого року життя пропонуються великі наповнювачі (макаронні вироби, великі гудзики, помпони), котрі виключають ризик проковтування дрібних деталей. Для дітей третього року життя додаються завдання на сортування предметів за різними ознаками, пошук схованих іграшок, відтворення простих сюжетів у мініатюрному світі сенсорної коробки.

Завершальна частина консультації передбачає спільне проєктування вихователем змісту сенсорного осередку власної групи з урахуванням наявних ресурсів, особливостей приміщення, актуального рівня розвитку вихованців. Педагог складає перелік необхідних матеріалів, визначає послідовність їхнього впровадження, планує способи залучення батьків до створення елементів сенсорної зони.

Використані джерела

1. Гавриш Н.В., Рагозіна В.В., Васильєва С.А. Дидактико-методичний супровід освітнього процесу в групах раннього віку. *Наукові записки. Педагогічні науки*. 2021. Випуск 199. С.19-24.
2. Галушка А.М., Ходунова В.Л. Щодо особливостей створення розвивального середовища для дітей раннього віку в закладі дошкільної освіти. *Матеріали конференції Міжнародної наукової ліги*. 2020. Том 2. С.76-77.
3. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження. Упоряд.: О.Г.Косенчук, І.М.Новик, О.А.Венгловська, Л.В.Кузьменко. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 240с.
4. Коваленко О.В., Кирилова І.О. Методичний супровід педагогів як засіб підвищення якості сенсорно-пізнавального розвитку дітей у ЗДО. *Young Scientist*. 2020. № 7 (83). С.35-39.
5. Коваленко О., Літіченко О. Сучасний погляд на розвивальне середовище для дітей раннього і дошкільного віку. *Grail of Science*. 2023. № (34). С. 317–322.
6. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Вивчаємо новий документ разом з батьками та вчителями початкової школи. URL: <http://leleka.rv.ua/konceptiya-osvity-ditey-rann-ogo-ta-doshkil-nogo-viku.-vyvchayemo-novyy-dokument-razom-z-bat-kamy-ta-vchytelyamy-pochatkovoyi-shkoly-12.html>
7. Сисоєва С.О. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку: новий погляд. *Вісник НАПН України*. 2020. №2(1). С.1-10.
8. Шинкар Т.Ю. Методичний супровід освітнього процесу в групах дітей раннього віку засобом ІКТ: дефінітивний аналіз. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2022. №2. С.245-249.

План проведення майстер-класу для батьків «Тактильні панелі для сенсорного розвитку: створюємо разом»

Дата проведення: 15 жовтня 2025 р.

Місце проведення: групове приміщення СДП «Червона Шапочка», осередок творчості.

Тривалість: 90 хвилин.

Мета: сформувати в батьків розуміння ролі тактильної стимуляції в сенсорному розвитку дитини раннього віку; розвинути практичні навички виготовлення тактильних панелей з доступних матеріалів; забезпечити поповнення сенсорного осередку групи дидактичними посібниками.

Учасники: батьки дітей групи раннього віку (12 осіб), вихователі (2 особи), практичний психолог (1 особа).

Матеріально-технічне забезпечення: тканини різної фактури (оксамит, льон, джинс, штучне хутро, сітка), картонні основи 50×70 см, клей ПВА, ножиці, нитки, голки, природні матеріали (кора, мох, шишки), маркери, інструктивні картки, мультимедійний проєктор.

Хід майстер-класу

Організаційний момент (5 хв). Вітання, знайомство, актуалізація теми через коротке відео про сенсорний розвиток дітей 1–3 років.

Теоретичний блок (10 хв). Вихователь розкриває значення тактильних відчуттів для формування перцептивних еталонів, демонструє приклади готових панелей, пояснює принципи безпеки матеріалів.

Практична частина (60 хв).

Батьки об'єднуються в 3 мікрогрупи по 4 особи.

Кожна група отримує набір матеріалів і схему панелі (зонування: гладка, шорстка, м'яка, жорстка).

Під керівництвом вихователя виготовляють панель: наклеювання тканин, фіксація природних елементів, декоративне оформлення.

Практичний психолог консультує щодо вікової відповідності текстур.

Рефлексія (10 хв). Презентація готових панелей, обговорення можливостей їх використання в домашніх умовах.

Підсумок (5 хв). Вручення сертифікатів участі, планування наступного майстер-класу.

Використані джерела:

1. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження. Упоряд.: О.Г.Косенчук, І.М.Новик, О.А.Венгловська, Л.В.Кузьменко. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 240с.
2. Коваленко О.В., Кирилова І.О. Методичний супровід педагогів як засіб підвищення якості сенсорно-пізнавального розвитку дітей у ЗДО. *Young Scientist*. 2020. № 7 (83). С.35-39.
3. Коваленко О., Літченко О. Сучасний погляд на розвивальне середовище для дітей раннього і дошкільного віку. *Grail of Science*. 2023. № (34). С. 317–322.

План проведення сімейного практикуму «Сенсорні коробки з природними наповнювачами: від ідеї до гри»

Дата проведення: 12 листопада 2025 р.

Місце проведення: прогулянковий майданчик СДП «Червона Шапочка».

Тривалість: 75 хвилин.

Мета: ознайомити батьків із технологією створення сенсорних коробок для розвитку тактильної чутливості та дрібної моторики; виготовити сезонні коробки (осінній набір); закріпити навички партнерської взаємодії в тріаді «батьки – вихователь – дитина».

Учасники: батьки (10 осіб), діти групи (6 осіб, за бажанням), вихователі (2 особи).

Матеріально-технічне забезпечення: пластикові контейнери (5 л), крупи (гречка, рис, квасоля), природні матеріали (жолуді, каштани, листя, шишки), ложки, совки, маленькі іграшки для схованок, рукавички, вологі серветки.

Хід практикуму

Вступ (5 хв). Гра-знайомство «Знайди пару за текстурою» (батьки й діти).

Міні-лекція (10 хв). Вихователь пояснює принципи наповнення коробок залежно від віку, демонструє безпечні способи фіксації кришки.

Практична робота (45 хв).

Батьки з дітьми наповнюють контейнери шарами: крупа – природний матеріал – іграшка.

Вихователь коригує пропорції, пропонує варіанти ігор (пошук, пересипання, сортування).

Ігрова взаємодія (10 хв). Діти тестують коробки під наглядом батьків.

Рефлексія (5 хв). Обговорення емоцій, планування домашнього використання.

Використані джерела:

1. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження. Упоряд.: О.Г.Косенчук, І.М.Новик, О.А.Венгловська, Л.В.Кузьменко. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 240с.
2. Коваленко О.В., Кирилова І.О. Методичний супровід педагогів як засіб підвищення якості сенсорно-пізнавального розвитку дітей у ЗДО. Young Scientist. 2020. № 7 (83). С.35-39.
3. Коваленко О., Літченко О. Сучасний погляд на розвивальне середовище для дітей раннього і дошкільного віку. Grail of Science. 2023. № (34). С. 317–322.

Конспект сімейного практикуму «Сенсорні коробки з природними наповнювачами»

Мета: виготовити сезонні сенсорні коробки; закріпити партнерську взаємодію.

Обладнання: контейнери, крупи, природні матеріали, іграшки.

Хід заняття

Вхід у тему. Гра «Вгадай на дотик» (батьки із зав'язаними очима).

Міні-лекція. Вихователь показує слайд: «Наповнювач → відчуття → гра». Пояснює: гречка – дрібна моторика, каштани – масаж долонь.

Інструктаж. Демонструє послідовність: шар крупи 3 см, шар листя, схованка-іграшка.

Виготовлення. Сім'ї працюють парами: батько наповнює, дитина ховає іграшку. Вихователь коригує глибину шару.

Тестування. Діти шукають схованки, пересипають. Батьки фіксують емоції.

Домашнє завдання. Запропоновано щотижня змінювати один наповнювач.

Рефлексія. Коло: «Що сподобалось найбільше?» Коробки залишаються в групі, фото – у чаті батьків.

Використані джерела:

1. Коваленко О.В., Кирилова І.О. Методичний супровід педагогів як засіб підвищення якості сенсорно-пізнавального розвитку дітей у ЗДО. *Young Scientist*. 2020. № 7 (83). С.35-39.
2. Коваленко О., Літченко О. Сучасний погляд на розвивальне середовище для дітей раннього і дошкільного віку. *Grail of Science*. 2023. № (34). С. 317–322.
3. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Вивчаємо новий документ разом з батьками та вчителями початкової школи. URL: <http://leleka.rv.ua/koncepciya-osvity-ditey-rann-ogo-ta-doshkil-nogo-viku.-vyvchayemo-novyy-dokument-razom-z-bat-kamy-ta-vchytelyamy-pochatkovoyi-shkoly-12.html>

Конспект майстер-класу для батьків «Бізіборд із побутових предметів: дрібна моторика в дії»

Мета: виготовити безпечний бізіборд; розвинути в батьків навички добору стимулів для моторики.

Обладнання: фанера 60×40 см, замки, гудзики, блискавки, шнурки, вимикачі, дзвіночки, клей-термопістолет.

Хід заняття

Актуалізація. Коротке відео: як 2-річна дитина відкриває замок.
Запитання: «Які дії з побутовими предметами дитина повторює вдома?»

Теорія. Вихователь пояснює: бізіборд тренує пінцетний захват, координацію, причинно-наслідкові зв'язки.

Безпека. Правила: без дрібних деталей, гострих країв, надійна фіксація.

Практика.

Етап 1. Розмітка фанери (верх – замки, середина – блискавки, низ – шнурівки).

Етап 2. Фіксація елементів термопістолетом (вихователь допомагає).

Етап 3. Тестування пальцями батьків.

Гра-тест. Запрошують дітей групи – перевіряють привабливість елементів.

Рефлексія. Батьки складають пам'ятку «5 правил домашнього бізіборду».

Фінал. Бізіборд встановлюють у зоні дрібної моторики, видають батькам схему для домашнього варіанту.

Використані джерела:

1. Коваленко О.В., Кирилова І.О. Методичний супровід педагогів як засіб підвищення якості сенсорно-пізнавального розвитку дітей у ЗДО. *Young Scientist*. 2020. № 7 (83). С.35-39.

2. Коваленко О., Літіченко О. Сучасний погляд на розвивальне середовище для дітей раннього і дошкільного віку. *Grail of Science*. 2023. № (34). С. 317–322.

Конспект семінару-практикуму для вихователів

«Функціональне зонування групового простору для дітей раннього віку»

ЗДО № 456, дата проведення 15.10.2025

Мета семінару: сформувати у вихователів практичні навички проєктування функціонального зонування групових приміщень відповідно до принципів організації розвивального середовища для дітей раннього віку; розвинути вміння аналізувати відповідність предметно-просторового оточення віковим особливостям та провідним видам діяльності малюків.

Категорія учасників: вихователі груп раннього віку (діти від 12 до 36 місяців).

Тривалість: 90 хвилин.

Структура семінару-практикуму:

Вступна частина семінару присвячується актуалізації знань педагогів про принципи організації предметно-просторового середовища закладу дошкільної освіти. Учасники пригадують положення Базового компонента дошкільної освіти України щодо вимог до розвивального оточення дітей, аналізують рекомендації методичних посібників провідних українських дослідників проблеми (О. Кононко, Н. Гавриш, Т. Поніманська). Обговорюються переваги концепції вільного центрування, запропонованої В. Петровським, порівняно з традиційним підходом до організації групового простору.

Теоретичний блок семінару фокусується на специфіці функціонального зонування приміщень груп раннього віку. Підкреслюються принципові відмінності у підходах до проєктування предметно-просторового середовища для малюків порівняно з дітьми старшого дошкільного віку. Аналізуються психологічні особливості дітей раннього віку, котрі зумовлюють специфіку організації їхнього оточення: короткочасність довільної уваги (тривалість зосередженості не перевищує п'яти-десяти хвилин), схильність до частой зміни

видів діяльності, підвищена рухова активність, потреба у м'яких поверхнях для безпечного пересування простором.

Детально розглядається принцип розмежування активних і тихих зон діяльності як основа функціонального зонування групи раннього віку. Учасники семінару аналізують конкретні приклади розташування осередків у груповому приміщенні: осередок грубої моторики та зона будівельних ігор розміщуються у найбільш віддаленій від місця денного відпочинку частині кімнати, тоді як куточок книжки, зона дрібної моторики та простір для індивідуальних занять організовуються поблизу зони відпочинку для забезпечення емоційного комфорту дітей.

Практична частина семінару передбачає роботу педагогів у малих групах над проєктуванням функціонального зонування модельного групового приміщення площею п'ятдесят-шістдесят квадратних метрів. Кожна група отримує завдання спроектувати розташування дев'яти обов'язкових функціональних зон: осередку грубої моторики, сенсорного осередку, зони відпочинку, осередку блоків та конструкторів, простору для групових занять, осередку творчості, зони рольової гри, простору гігієни та харчування, осередку дрібної моторики.

Учасники виконують завдання на великих аркушах паперу, де схематично зображують план групового приміщення з позначенням розташування меблів, обладнання, ігрових матеріалів. Обов'язковою вимогою виступає дотримання ширини проходів між зонами не менше одного метра для забезпечення вільного пересування дітей. Педагоги враховують розташування вікон для максимального використання природного освітлення у зонах образотворчої діяльності та роботи з дрібними предметами.

Під час презентації результатів групової роботи кожна команда обґрунтовує власний варіант функціонального зонування, пояснює логіку розташування окремих осередків, аргументує добір конкретних елементів обладнання. Інші учасники семінару виконують роль експертів, аналізують представлені проєкти з погляду відповідності принципам організації

розвивального середовища, вказують на переваги та можливі недоліки запропонованих рішень.

Завершальна частина семінару-практикуму присвячується рефлексії отриманого досвіду. Вихователі обговорюють можливості адаптації розроблених модельних схем до реальних умов власних групових приміщень, визначають послідовність практичних кроків щодо трансформації існуючого предметно-просторового середовища відповідно до оновлених уявлень про принципи його організації.

Використані джерела

1. Гавриш Н.В., Рагозіна В.В., Васильєва С.А. Дидактико-методичний супровід освітнього процесу в групах раннього віку. *Наукові записки. Педагогічні науки*. 2021. Випуск 199. С.19-24.
2. Галушка А.М., Ходунова В.Л. Щодо особливостей створення розвивального середовища для дітей раннього віку в закладі дошкільної освіти. *Матеріали конференції Міжнародної наукової ліги*. 2020. Том 2. С.76-77.
3. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження. Упоряд.: О.Г.Косенчук, І.М.Новик, О.А.Венгловська, Л.В.Кузьменко. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 240с.
4. Коваленко О.В., Кирилова І.О. Методичний супровід педагогів як засіб підвищення якості сенсорно-пізнавального розвитку дітей у ЗДО. *Young Scientist*. 2020. № 7 (83). С.35-39.
5. Коваленко О., Літіченко О. Сучасний погляд на розвивальне середовище для дітей раннього і дошкільного віку. *Grail of Science*. 2023. № (34). С. 317–322.
6. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Вивчаємо новий документ разом з батьками та вчителями початкової школи. URL: <http://leleka.rv.ua/koncepciya-osvity-ditey-rann-ogo-ta-doshkil-nogo-viku.->

vyvchayemo-novyuy-dokument-razom-z-bat-kamy-ta-vchytelyamy-pochatkovoyi-shkoly-12.html

7. Сисоєва С.О. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку: новий погляд. *Вісник НАПН України*. 2020. №2(1). С.1-10.

8. Шинкар Т.Ю. Методичний супровід освітнього процесу в групах дітей раннього віку засобом ІКТ: дефінітивний аналіз. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2022. №2. С.245-249.

Анотований каталог публікацій для вихователів груп раннього віку на тему: Організація розвивального освітнього середовища в групах раннього віку

Тематичний блок 1. Теоретичні основи організації розвивального середовища

Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: підручник / за ред. А.М. Богуш. Київ. Видавничий Дім «Слово». 2015. 704 с.

Монографія провідного українського дослідника дошкільної освіти містить розділ, присвячений аналізу ролі предметно-просторового середовища у мовленнєвому розвитку дітей раннього віку. Авторка обґрунтовує необхідність насичення групового простору матеріалами, котрі стимулюють комунікативну активність малюків, детально характеризує вимоги до організації куточка книжки для дітей другого-третього років життя. Особлива увага приділяється добору художніх творів, доступних для сприйняття малюками, методиці використання ілюстративних матеріалів під час читання оповідань і віршів.

Кононко О.Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (Системний підхід): [монографія]. Київ: Стилос, 2000. 336 с.

Фундаментальне дослідження особистісного розвитку дитини дошкільного віку включає аналіз впливу характеристик предметно-просторового середовища на формування базових особистісних утворень малюка. Авторка розкриває психологічні механізми впливу організації простору на розвиток самостійності, ініціативності, емоційної саморегуляції дитини раннього віку. Детально характеризуються умови створення атмосфери емоційного комфорту у груповому приміщенні як необхідної передумови успішної адаптації малюка до умов дошкільного закладу.

Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник. Київ. Академвидав, 2006. 456 с.

Навчальний посібник містить розгорнутий виклад теоретичних основ організації розвивального середовища у закладах дошкільної освіти. Окремий підрозділ присвячується специфіці облаштування груп раннього віку з урахуванням вікових особливостей та провідних видів діяльності малюків. Авторка пропонує класифікацію функціональних зон групового приміщення, характеризує зміст і структуру кожного осередку, надає рекомендації щодо добору обладнання та дидактичних матеріалів.

Тематичний блок 2. Методика організації функціональних осередків

Кошель В. М. Сенсорне виховання дітей раннього віку : навчально-методичний посібник Чернівці : ФОП Баликіна О. В., 2019. 160 с.

Стаття розкриває методику організації сенсорного осередку у групах раннього та молодшого дошкільного віку. Авторка детально характеризує зміст роботи з різними видами сенсорних матеріалів, пропонує систему ускладнення завдань відповідно до зростання перцептивних можливостей дітей. Особлива увага приділяється методиці організації ігор із водою, піском, природними матеріалами як засобу стимулювання пізнавальної активності малюків.

Денисенко Т., Пентій О. Дитячий садок моєї мрії, або Створюємо розвивальний простір засобами ігрових майданчиків. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2017. № 12. С. 29-34

Публікація узагальнює досвід роботи закладу дошкільної освіти з організації розвивального простору на ігрових майданчиках для дітей різних вікових груп. Автори детально описують принципи зонування територій для прогулянок, характеризують обладнання кожної функціональної зони, діляться досвідом залучення батьківської спільноти до створення елементів предметно-просторового середовища на вулиці. Особливий інтерес становить розділ, присвячений облаштуванню майданчиків для дітей раннього віку з

урахуванням їхніх рухових можливостей і потреби у безпечному просторі для активної діяльності.

Малишева Н. Як створили освітнє середовище, яке мотивує, активізує, зберігає та розвиває. Практика управління дошкільним закладом. 2021. № 1. URL: <https://ezavdnz.mcfr.ua/867225>

Стаття переможниці Всеукраїнського конкурсу «Директор 2020: краща практика» містить детальний опис досвіду розробки та реалізації моделі оновлення предметно-просторового середовища закладу освіти. Авторка характеризує етапи роботи над проєктом, аналізує труднощі та шляхи їхнього подолання, узагальнює результати впровадження інноваційних підходів до організації освітнього простору. Публікація супроводжується багатим ілюстративним матеріалом, котрий демонструє варіанти практичної реалізації принципів трансформованості, поліфункціональності, варіативності предметного оточення дітей.

Тематичний блок 3. Безпечність освітнього середовища

Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція / Науковий керівник: А.М. Богуш; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л., Гавриш Н.В., Долинна О.П., Ільченко Т.С., Коваленко О.В., Лохвицька Л.В., Машовець М.А., Низковська О.В., Панасюк Т.В., Піроженко Т.О., Поніманська Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А.С., Якименко Л.Ю. К.: Видавництво, 2021. 37 с. URL: <https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=37876>

Нормативний документ визначає державні вимоги до організації освітнього процесу у закладах дошкільної освіти, зокрема до створення безпечного і комфортного предметно-просторового середовища. Базовий компонент містить розділ, присвячений характеристиці умов, котрі забезпечують фізичну та психологічну безпеку дітей, деталізує вимоги до обладнання групових приміщень, ігрових майданчиків, санітарно-побутових зон. Документ є обов'язковим для використання педагогами під час проєктування розвивального середовища групи.

Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16 січня 2020 року № 463-IX / Верховна Рада України. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua>

Законодавчий акт містить визначення поняття «безпечне освітнє середовище» та деталізує вимоги до умов, котрі унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди. Закон конкретизує санітарні, протипожежні та будівельні норми, дотримання яких є обов'язковим для закладів освіти, характеризує заходи запобігання фізичному та психологічному насильству, дискримінації, булінгу в освітньому середовищі.

Тематичний блок 4. Взаємодія з батьками у створенні розвивального середовища

Тоцька Т. Конкурс ігрових майданчиків. Практика управління дошкільним закладом. 2016. № 5. С. 31–35.

Стаття містить опис досвіду організації конкурсу серед батьків вихованців на краще облаштування ігрового майданчика групи. Авторка детально характеризує етапи підготовки та проведення конкурсу, аналізує результати участі батьківської спільноти у створенні елементів предметно-просторового середовища для прогулянок дітей. Публікація супроводжується фотоматеріалами, котрі демонструють варіанти знахідок батьків у облаштуванні майданчиків для різних вікових груп.

Пономаренко В., Воронцова Т., Сакович О. та ін. Безпечна і дружня до дитини школа в контексті реформи НУШ: Посібник. Київ. Алатон, 2020. 64 с

Посібник розкриває підходи до створення безпечного і дружнього до дитини освітнього середовища у контексті реформування початкової освіти в Україні. Матеріали посібника є актуальними також для дошкільної освіти, оскільки принципи організації предметно-просторового середовища, що сприяє розвитку особистості дитини, є спільними для різних рівнів освіти.

Особливий інтерес становить розділ, присвячений методиці залучення батьків до співтворення розвивального простору закладу освіти.

Рис. 3.1. Загальний план функціональних осередків групового приміщення для дітей 2-3 років

Джерело: створено автором власноруч [5]

Рис. В.1. Детальна організація осередків

Джерело: [5]

Таблиця Т.1

Характеристика функціональних осередків у групах раннього віку [5]

Назва осередку	Площа (м ²)	Розташування у групі	Основне обладнання	Розвивальний потенціал	Вікова специфіка
Осередок крупної моторики	7–9	Ліва частина кімнати, найбільш віддалена	М'які мати (товщина 5 см), м'які модулі (куби, циліндри, дошки, півкола,	Розвиток координації рухів, великої моторики, просторової орієнтації, задоволення	Для дітей 12–36 міс.: безпечні м'які покриття, модулі великого розміру,

		від зони відпочинку	трикутники), м'ячі п'яти розмірів, обручі, стрічки, кеглі, мішечки для метання	потреби у руховій активності	можливість самостійного конструювання просторових об'єктів
Сенсорний осередок	8–10	Центральна частина біля вікна	Стіл для ігор із водою/піском (120×80×50 см), стелаж із тактильними матеріалами, тактильна панель (80×120 см), сенсорні коробки з різними наповнювачами, ємності, ложки, черпачки, сита	Стимуляція всіх видів чутливості, формування перцептивних еталонів, розвиток дрібної моторики, пізнавальної активності	Акцент на тактильних відчуттях, великі безпечні наповнювачі для дітей 12–24 міс., поступове ускладнення завдань для дітей 24–36 міс.
Осередок відпочинку та сну	6–8	Права частина кімнати, найбільш тиха зона	Матраци або ліжечка, подушки, м'які іграшки, завіси для затемнення, музичний центр для тихої музики	Емоційне відновлення, забезпечення психологічного комфорту, профілактика перезбудження, регуляція режиму дня	М'які поверхні, можливість індивідуального відпочинку протягом дня, створення атмосфери домашнього затишку
Осередок блоків та конструкторів	6–8	Ліва частина кімнати поруч з осередком грубої моторики	Великі м'які блоки, дерев'яні кубики різних розмірів, низькі стелажі для зберігання (висота 60 см), килим	Розвиток просторового мислення, дрібної моторики, формування елементарних уявлень про форму, розмір, координати рухів	Великі легкі блоки для дітей 12–24 міс., поступове додавання дрібних елементів для дітей 24–36 міс.

			для будівництва		
Осередок групових занять	10–12	Центр групи	Круглий килим (діаметр 2,5 м), низькі стільці висотою 25 см, іграшки для спільної гри, музичні інструменти, ілюстративні матеріали	Соціалізація, розвиток комунікативних навичок, формування вміння діяти у групі, музичний розвиток	Організація ранкового кола, спільних ігор, коротких занять (5–10 хв) відповідно до тривалості уваги малюків
Осередок творчості	5–7	Права частина біля вікна для природного освітлення	Низькі столи (висота 45 см), стільці (висота 25 см), фарби для малювання пальцями, м'яке тісто, пластилін, папір, серветки, фартухи	Розвиток дрібної моторики, сенсорних відчуттів, формування графомоторних навичок, стимулювання творчої активності	Пріоритет малювання пальцями, ліплення з м'якого тіста для дітей 24–36 міс., вертикальні поверхні для спонтанного малювання
Осередок рольової гри	6–8	Ліва частина біля входу	Ляльки середнього розміру, ліжечко, стільчик для годування, кухонний куточок з посудом, елементи костюмів, м'які меблі	Імітація повсякденного життя, розвиток елементів сюжетно-відображувальної гри, формування соціальних навичок	Прості одноактні сюжети для дітей 24–36 міс., реалістичні іграшки середнього розміру
Осередок гігієни та харчування	8–10	Біля виходу з групової кімнати	Столи для їжі, дитячі стільці, мийка на рівні дитини, пеленальний стіл, шафи	Формування навичок самообслуговування, гігієнічних звичок, культури харчування	Обладнання на рівні зросту дитини для формування самостійності

			для посуду, дзеркало		, безпечні поверхні
Осередок дрібної моторики	5–7	Права частина поруч із куточком книжки	Низький стіл (80×60×45 см), стелаж із 6 осередків, пірамідки, стаканчики- вкладиші, сортери, шнурівки, намистини, пазли з великими детелями, панель із застібками	Розвиток точних рухів пальців, координації око- рука, формування навичок маніпулювання дрібними предметами	Великі безпечні деталі без ризиків проковтуванн я, поступове зменшення розміру елементів відповідно до віку

Практичні рекомендації для вихователів закладів дошкільної освіти щодо організації методичного супроводу створення розвивального середовища в групах раннього віку

Першочергове значення має проведення ретельної діагностики наявного стану предметно-просторового оточення з використанням багатокомпонентної системи критеріїв, котра охоплює не лише матеріально-технічну базу, а й психолого-педагогічні умови, рівень професійної компетентності педагогів, характер партнерських взаємодій між учасниками освітнього процесу. Результати діагностики мають стати основою для розробки індивідуалізованих програм методичного супроводу кожного вихователя з урахуванням сильних сторін та зон професійного розвитку конкретного педагога.

Реалізація моделі методичного супроводу потребує послідовного проходження всіх визначених етапів без спокуси прискорити процес шляхом пропуску підготовчих стадій. Моделювальний та проєктувальний етапи виявилися критично важливими для формування в педагогів власного розуміння принципів організації розвивального середовища, тоді як безпосереднє перенесення готових схем функціонального зонування без попереднього осмислення їхньої педагогічної доцільності могло призвести до формального оновлення обладнання без якісних змін в освітньому процесі.

Особливої уваги потребує організація систематичного моніторингу процесу трансформації предметно-просторового середовища з можливістю оперативної корекції окремих елементів на основі спостережень за дитячою активністю. Педагоги мають навчитися використовувати поведінку дітей як головний критерій ефективності організованого середовища, адже саме спонтанна активність малюків найбільш об'єктивно свідчить про відповідність предметного оточення їхнім актуальним потребам і можливостям. Регулярні зустрічі вихователів для обміну спостереженнями, обговорення проблемних

ситуацій, взаємного консультування доцільно інституціоналізувати як постійно діючий елемент методичної роботи закладу.

Результати проведеного експериментального дослідження дозволяють стверджувати, що цілеспрямована, системна, поетапна робота з педагогами в рамках спеціально розробленої моделі методичного супроводу здатна суттєво підвищити якість розвивального середовища в групах раннього віку навіть в умовах обмежених фінансових ресурсів закладу дошкільної освіти. Чинниками успішності виступають глибока діагностика наявного стану, індивідуалізація методичної підтримки кожного вихователя, залучення педагогів до активного проектування власних моделей організації предметно-просторового оточення, систематичний моніторинг процесу впровадження змін із можливістю оперативної корекції окремих елементів середовища на основі спостережень за дитячою активністю.

Використані джерела:

1. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження. Упоряд.: О.Г.Косенчук, І.М.Новик, О.А.Венгловська, Л.В.Кузьменко. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 240с.
2. Коваленко О.В., Кирилова І.О. Методичний супровід педагогів як засіб підвищення якості сенсорно-пізнавального розвитку дітей у ЗДО. *Young Scientist*. 2020. № 7 (83). С.35-39.
3. Коваленко О., Літіченко О. Сучасний погляд на розвивальне середовище для дітей раннього і дошкільного віку. *Grail of Science*. 2023. № (34). С. 317–322.